

Nr. 19
(325)

8-14 mai 1996

Manifestația studenților din 10 Mai 1946

pag. 10-11

Supliment gratuit: Presa locală

La sfârșitul lunii aprilie, la București, președintele Ion Iliescu a intrat, se pare, într-o încercătură. Nu e nici prima, dar s-ar putea să devină una din ultimele sale încercări. Între șefii de stat central-est-europeni, inclusiv Eltîn sau Miloșevici, Ion Iliescu pare cel mai nespectaculos, mai previzibil: vorbește și azi aproape la fel ca în congresele PCR, pe vremea cînd le frecventa ca zelot și nu ca surghiunit; repetă, cu o precizie practic hidrometrică, erori politice incompatibile cu exercițiul prezidențial democrat: nu ațit recurgînd la mineri, în mai multe rînduri, într-o paradigmă fascistă a auto-inscenării de puciuri paramilitare, cît spunînd, fără încetare, că, procedînd astfel, a avut dreptate.

Ion Iliescu are apoi, în exercitarea mandatului, ceva din farmecul indiscret al burgheziei ceaușiste, național-folclorice, în care a făcut carieră încă din fragedă tinerețe. Vizitele sale rămîn „de lucru”, în sensul ieșirii lui Ceaușescu la arat. Răspunderea pentru eșecurile României nu-i revine niciodată. Domnia sa găsește în opoziție, din decembrie 1989 încoace, pe principalii vinovați pentru destabilizare, pentru proasta reputație a țării, pentru insuficiențele investiții străine, pentru amînarea intrării în Consiliul Europei sau, mai nou, în NATO. Ion Iliescu l-a descoperit pe extremistul C.V. Tudor doar atunci cînd acesta l-a amenințat cu moartea, uitîndu-l de fiecare dată – inclusiv în coaliția gover-

nementală – pe primarul Gheorghe Funar, atîta vreme cît acesta l-a trecut pe președintele statului doar în categoria minoritarilor romi.

Liderul român are apoi o viziune personalistă originală asupra vieții de partid: consideră că C.V. Tudor nu e același lucru cu PRM și că PDSR n-are avea nimic în comun cu Ion Iliescu.

Șeful de stat român are o viziune personală și asupra istoriei României,

tombrie 1993, liderul est-european cel mai prudent în a-condamna pe rebelii restaurativi anti-Gorbaciov și anti-Eltîn. În primăvara lui 1991, a fost primul șef de stat post-comunist din fostul pact de la Varșovia care a acceptat un proiect de tratat cu Moscova, pe baza căruia, între altele, României i se cenzura de către URSS dreptul de a intra în alianțe occidentale. Atunci, cu exact cinci ani în urmă, cu mult înain-

rări de la omologii români că ministrul rus de externe Primakov, în vizita sa de la 27 aprilie, va fi în situația de a parafa la București tratatul bilateral, atîta vreme cît partea română renunțase să mai pretindă ca în textul acestui tratat să mai existe vreo condamnare a pactului Ribbentrop-Molotov din 1939, prin care, între altele, României i se răpea teritoriul Basarabiei. Primakov urma să sosească la București tocmai pentru a primi garanțiile respective – și deci pentru a finaliza tratatul cu liderii români.

La 12 aprilie, ziarul *Adevărul* reproduce, pe prima pagină, afirmațiile lui Krilov din *Izvestia*. La 21 aprilie, într-un editorial difuzat la *Deutsche Welle* și publicat apoi în revista „22” la București, la 24 aprilie, atrăgeam atenția asupra acestei evoluții extrem de îngrijorătoare, asupra unei fatalități de calendar româno-rus, în tăcerea deplină a oficialităților române, în lipsa de reacții unanime a opoziției democratice. În aceeași zi, Ministerul de Externe de la București menționa pentru prima oară posibilitatea finalizării tratatului româno-rus, cu ocazia vizitei lui Primakov, în timp ce liderul Convenției Democratice, descoperind brusc pericolul, trăgea alarma: condițiile încheierii acestui tratat, cu evitarea condamnării consecințelor pactului Ribbentrop-Molotov, și ignorarea punctelor de vedere ale opoziției se

(Continuare în pagina 3)

EMIL HUREZEANU

Președintele nu mai prezintă garanții

și asupra justiției, și asupra monarhiei, și asupra proprietății, și asupra cununiei (Nadiei Comăneci) sau primăriei (lui Ilie Năstase).

Fostul responsabil comunist reușe să-și păstreze, cu rigoare, o anumită atitudine politică și în relațiile cu Uniunea Sovietică, și apoi cu Rusia. A fost, e adevărat, singurul lider de tip gorbaciovist adus la putere printr-o revoluție anticomunistă singeroasă, și nu prin votul precipitat al unei plenary a Comitetului Central. Poate dintr-o nostalgie, uneori paradoxală, a pucului ca formă de înaintare în istorie, Ion Iliescu a fost, în august 1991 și în oc-

tea posibilității extinderii NATO și la cîteva luni pînă la prăbușirea Uniunii Sovietice, Ion Iliescu a semnat, de bunăvoie și nesilit de nimeni, intrarea României în zona de securitate a marii puteri de la răsărit. Încurcătura a apărut însă, tot în aprilie, cinci ani mai tîrziu. La 8 aprilie 1996, adjunctul ministrului rus de externe, Krilov, cade de acord, la București, potrivit propriilor sale declarații, asupra parafării tratatului ruso-român, la care se lucra de patru ani încoace. La 10 aprilie, în *Izvestia* (și nu în presa din România) apărea o știre de cel mai mare interes pentru români: Krilov primise asigu-

După 1990, după „mare revoluție din decembrie 1989”, blocurile de locuințe s-au vândut masiv, aproape în totalitatea lor, beneficiarii fiind locatarii lor, iar prețurile de atunci au fost în jurul a 100.000 lei (adică una sută mii lei) pentru un apartament; asta, în medie, era atunci totuși valoarea unei Dacia 1300 și a încă ceva pe deasupra... Parcă a fost un făcut pe lângă binele creat pentru om, deoarece blocurile au fost făcute așa cum au fost făcute, slabe și fără aspect, îmbătrânite de vreme, cu instalațiile interioare exploatate prost și instalațiile de la subsolurile blocurilor, în majoritatea lor, defecte, sparte, ruginite și degradate, neîntreținute și nereparate niciodată, loc de înmulțire a sobolanilor, a țânțarilor, a mirosurilor aducătoare de boli și infecții...! După revoluție au trecut șapte ani, blocurile sînt aceleași, cu aceleași instalații, dar mult mai degradate. La fel și starea, și aspectul exterior al multor blocuri – sub orice critică, deși sînt proprietate personală acum, dar lipsa banilor și prețurile exorbitante ale serviciilor și materialelor fac imposibilă orice reparație, orice întreținere, orice „cirpeală”...! Toată țevăria, care ani și ani a stat în apă – este vorba despre instalațiile termice, de apă menajeră, de apă potabilă, de canalizare – trebuie acum schimbată în totalitate, pentru că aici sînt toate pierderile mari de apă și de căldură; asta nu de acum, ci de ani și ani...!

Lipsa de buni gospodari, lipsa de conștiință, lipsa de răspundere, sfidarea omului, a bunului-simț și a vieții se observă zilnic pe stradă; se aude din stradă cum curge apa vijelios în subsolul blocurilor, atât apa caldă, cât și apa rece, apa menajeră și de la canalizare, ies aburi din subsolul blocurilor, ies mirosuri de nesuportat; sînt subsoluri de blocuri unde nu se poate intra din cauza inundațiilor de ani de zile, unde depozitarea de resturi menajere a umplut subsolurile și nici cu cea mai mare bunăvoință nu se poate face vreo intervenție tehnică și de reparații...! Și, uite-așa, lumea locuiește deasupra acestor focare de infecție, locuiește pe acest „munte de nesăbuită și aducător de moarte” – și în aceste blocuri unde se plătește cu vîrf și îndesat lună de lună orice serviciu de canalizare, apă, căldură etc.!

Nu mă mai refer la alte pierderi de apă pe circuitul orașului, mai ales conducte de apă rece potabile sparte, care nu se remediază cu lunile, deși timpul este prielnic reparațiilor; cred că oamenii sînt în regii destui, dar de ce această lipsă de răspundere și dezinteres, nu mai înțeleg...!

Se observă foarte clar – după toate discuțiile din presă, de la radio, telefonice, de la fața locului – că regiile autonome pasează toate aceste defecțiuni și dezastre, în fond, pe seama altora, chiar pe locatari, deși mulți locatari, săracii, n-au intrat niciodată în subsolul blocurilor și nici nu știu mulți peste ce „Cernobil” locuiesc...! Ei știu că n-au apă la robinet, n-au căldură în casă și că plătesc lună de lună de se spetesc aceste „moderne servicii”, în niște orașe moderne, unor regiile de apă și canal moderne...! Pe distribuitorii de apă, apă rece potabilă, apă caldă menajeră, căldură etc., nu-i interesează unde și cum ajunge această apă, și în ce condiții de calitate; ei își arogă numai dreptul de simpli distribuitori, atîta tot, și de încasare a banilor pentru aceste servicii...! Cum se poate oare așa ceva? În fond, dacă n-ar fi consumatorii (populația și alte instituții), atunci unde ar mai pompa și pentru cine ar mai lucra dacă nu-i interesează unde și cum ajunge produsul muncii lor și al servi-

ciilor lor...?! Și asta nu se face la chemare și după cum vor și înțeleg ei, sînt niște regulamente, legi de funcționare și funcții, răspunderi și obligații, iar acestea trebuie să funcționeze în ambele sensuri, adică de la furnizor la consumator și de la consumator la furnizor, nu numai de încasat bani de la consumatori, mai ales că serviciile nu au ajuns la destinație sau au ajuns anemic și degradat...! Și, în fond, cite zeci de ani trebuie să treacă...?!

Poate cu forțe unite, cu declanșarea supapelor răspunderii sociale, cu respectarea legilor țării, cu respectarea funcțiilor și atribuțiilor fiecărei instituții, societăți, regii autonome, pe locuri de muncă și profesii, cu răspunderea și a locatarilor, să se treacă din timp la remedierea acestor stări de lucruri și de situații și fapte, care nu mai pot fi tergiversate, aminate, cîrpite sau cioplite – asta în interesul vieții, al traiului, civilizației și al unei conviețuirii într-un bloc, apartament, oraș sau municipiu...! În speranța că iarna viitoare serviciile regiilor de apă și canalizare și ale altor instituții se vor îmbunătăți radical, vizibil, pe întregul parcurs al acestei veri și în toată țara...!

Cu stimă și respect,

Alexandru Vasile, Bistrița, 16.04.1996

Laudelor aduse revistei „22” le mai adaug și pe acelea pentru prestația prin caricaturile atât de pertinente la adresa subiectelor dezbătute și din care se desprinde o adevărată deznădejde.

Acceași gîndire, la nivel de învățămînt agronomic mediu și superior, am văzut la diferite emisiuni televizate.

În urmă cu doi ani au fost trimiși un număr de tineri în Elveția pentru a se pregăti ca fermieri zootehnici. Fermierul este o altă categorie în cadrul agriculturii. Acesta nu este nici inginer, nici mecanizator și nici muncitor necalificat. El deține o suprafață de teren (variabilă ca suprafață, în funcție de zonă sau destinație) pe care o lucrează singur sau cu familia, dispune de gama de mașini necesară, irigații (pare aberant să compromiți o cultură lăsînd rezolvarea umidității de către natură cînd ceilalți factori pentru obținerea unor producții superioare sînt atinși), insecto-fungicide, ierbicide, îngrășăminte organice și chimice, semințe etc. Contabilitatea și negocierea prețurilor le face singur și trăiește numai din această activita-

În fiecare marți, la ora 18.55, „22” se află în

Linia întâi la Tele7abc

Ca profesionist, care am privit și privesc din interior fenomenul agriculturii românești, încerc să răspund domnului Mihai Korne.

Pînă la finele anului 1989, agricultura a fost de stat și cooperatistă, cu excepția unor localități necooperativizate și a unor familii care nu s-au supus colectivizării. Inginerii (la IAS-uri, uneori, și tehnicienii) erau cei care coordonau procesul tehnologic. Cunoștințele acumulate în facultate le dădeau posibilitatea să se folosească de diplomă și în străinătate (ex.: experiențe cu acțiunea izotopilor radioactivi asupra plantelor efectuate în urmă cu 33 de ani; bibliografia recomandată era din SUA și Canada etc.). Mecanizatorii erau categoria care efectua cea mai mare parte a lucrărilor agricole, dar nici unul dintre ei nu cunoștea întreaga gamă de mașini. A treia categorie era a țăranilor cooperatori sau a muncitorilor angajați, care efectua lucrările agricole nemecanizabile. Cooperatorii erau tributari unui sistem învechit de agricultură, cu utilaje rudimentare și cu tracțiune animală, și erau nereceptivi la nou.

În România, numai o mică parte din ingineri a putut să-și folosească cunoștințele acumulate în facultate, cum ar fi laboratoarele de semințe, protecția plantelor, determinări agrochimice, ameliorarea plantelor etc., la nivel de laboratoare județene sau stațiuni de cercetare și învățămînt superior.

Cele mai multe cadre îndeplineau funcții de „administratori de moșie” la CAP-uri și IAS-uri. În ultimii șase ani vîd aceeași tendință de întreprindere cu director general, director economic, contabili, mecanizatori, paznici, alți angajați, cuprinzînd mai tot satul.

La ora actuală, în România nu există nici măcar cadrele care ar putea pregăti fermieri, fără să mai vorbim de dotarea tehnică a acelor centre. Dacă sistemul pe care îl recomandă domnul Mihai Korne, ca și țărăniștii în perioada interbelică, ar fi fost atât de avantajos, îl adoptau și americanii. Pe termen scurt, ca tranziție, îi dau dreptate. Dar numai pe termen scurt.

Puiu Urziceanu, Sibiu, 06.03.1996

Intellectualii greșesc nu pentru că, Doamne ferește!, nu ar trebui să facă politică, ci pentru că o fac aducînd cu ei personalitatea, independența de gîndire – adică lipsa de formule sacre și idoli, caracteristică fiecărui intelectual care se respectă – în arena politică. Ei doresc să-și facă un program din lipsa lor de subordonare, din indisciplinarea funciară care determină gîndirea liberă. Ei au, însă, ieșind din aer rar al bibliotecilor, acel șoc cianotic al atmosferei încărcate de evenimente și fenomene pe care ecuațiile existențiale nu le încap. Așa se și explică ușurința cu care intelectualii și sportivii, din motive diferite, însă și unii și alții în goană după prestigiu, se aruncă în arenă pentru a fi sacrificați, în cele din urmă, în actual luptei cu lupii. Ei cred că retorica lor subtilă se compară cu aproximațiile grosolane și premeditate ale luptei electorale. Navitate care nu-i costă, însă, doar pe ei.

Tot ce am spus pînă acum înseamnă nimic altceva decît că intelectualii nu-și pot duce efortul pînă la capăt, recușind și incapacitatea de a-și colectiviza, în consecințele lor practi-

ce, gîndurile, trăind o iluzie preculturală (adică magică): ei cred că orice gînd are un corespondent în realitate și, mutînd din metafizică în morală această credință, ca orice bună intenție este posibilă și dezirabilă. Așa, cred eu, s-au putut amesteca intelectuali de diferite calibre în mișcarea politică a senatorului Varujan Vosganian. Acesta, preocupat de posibilitatea ca anul 1996 să însemne sfîrșitul carierei sale politice, s-a acoperit cu mantia sa quasi-intelectuală (pentru a nu o numi altfel) și și-a adădecat semnăturile de încredere ale unor personaje din noul val intelectual. Trebuie să facem ceva, nu putem rămîne nepăsători – deh, toate semnele de încredere și simpatie pentru o categorie defavorizată au fost suficiente ca intelectualitatea știutoare de cosmologie și antropologie, reactivîndu-și reflexe căpătate în anii de studenție, să se adune în același cenuclu. După propriile-i mărturisiri, Varujan Vosganian spera ca lista să impună. Ceea ce s-a și întîmplat. Alternativa 2000 a adunat suficienți oameni care impun. Cui, în ce fel, de ce – nu mai conta pentru nimeni. Singurul program politic era convenția că acesta nu este, deocamdată, necesar.

Sînt ei niște naivi? Dacă doreau ca adevărat să intre în politică, nu ar fi putut s-o facă în cadrul mișcărilor politice existente? Sau poate că mulți dintre ei au venit mînați de la spate de fantasma suprarealiștilor, poezi spectrului, admiratori secreți ai culturii abisale, dar extrem de expuși în realitatea de zi cu zi. Ei s-au constituit într-un club care, de la început, avea armele, dar nu știa încotro să le îndrepte și care este conflagrația oportună. Cu sulețele intelectuale, prima țintă (fiind în mod paradoxal – deci într-un mod agreabil intelectualilor – și cea mai expusă) a fost Opoziția – deocamdată anulată, acoperită de oceane de ecuații sofisticate, toate ducînd cu gîndul că Opoziția și-a epuizat mesajele, este deja uzată și incapabilă de reacții normale. Așa cum Puterea a obosit de atîta putere, și Opoziția a obosit de atîta opoziție. Alternativa 2000 se constituia ca o replică a filosofilor în țara administratorilor. Numai că, la doar cîteva săptămîni după declarațiile carteziene – și, mai apoi, iacobine – ale clubului, s-a întîmplat ceva. Domnul Vosganian, ale cărui aspirații s-au înscris deja în cursa electorală, a apăsă pe pedală: trebuie să facem ceva, nu putem citi poezii, nu putem scrie doar eseuri malebranche-ene! Și au făcut – dumnealui și încă mulți alții – un partid. Acum este evident că o armonizare și o punere de acord nu sar fi obținut, între intelectualii de greutate, nici cînd. Doar din asta se nutrește intelectual – din singurătatea sa! PAC ar fi trebuit să fie un bun exemplu. Munca socială presupune altceva (mai mult, mai puțin? sau pur și simplu altceva!) decît intelectul. Departele de a se fi reușit o reuniune a intelectualității românești, noul partid al d-lui Vosganian a reușit (a cita oară oare?) eșecul ultim al intelectualității de a propune adunat și chibzuit o nouă cale pentru România. Însă mai este o învățătură de tras din toate acestea, vîzînd dificultățile de echilibru și dezvoltare ale mișcării născute acum cîteva săptămîni: din motive obscure, intelectualitatea nu mai stîrnește simpatie în rîndurile populației. Poate doar un vag resentiment rezidual, rest al propagandei comuniste.

Adevărul este că un partid al inginerilor ar avea mult mai multe șanse electorale decît unul al eseistilor. Și, oricum, mai mult fler.

Vă mulțumesc respectuos pentru răbdare,

Ion Rădulescu, plictisit de desertăciune, București, 11.03.1996

ANDREI CORNEA

La moartea unei emisiuni

Serata muzicală TV, 4 mai
Realizator: Iosif Sava
Invitat: Ion Iliescu

Am urmărit mereu, de-a lungul timpului, emisiunea d-lui Iosif Sava de simbrătă seara cu sentimente amestecate, dar mai degrabă pozitive. Pozitivă mi se părea, mai întâi de toate, îndrăzneala sa de a ne întreține, săptămână de săptămână, despre cultură, despre politică și despre orice alte subiecte, timp de trei ore, în compania unor figuri publice care aveau de deus o măturie personală. Cu alte cuvinte, aveam privilegiul, destul de rar azi, de a vedea și a auzi nu doar personaje ori personalități, ci și persoane. Firește, nu toți invitații erau aida prin interesul ce-l deșteptau, nu toți erau la fel telegenici. Uneori conversația își pierdea din vitalitate, lăindu-se plicticoasă și leneșă pe parcursul a zeci de minute. Și totuși, exercițiul era adesea reușit, iar temeritatea încercării se vedea răsplătită. Mai puțin marcați de obsesia ceasului ca la emisiunile normale, desprinzând de „teren de alergare” îndejuns, invitații se dezvăluiau pe ei înșiși, dădeau ideilor lor forța unui angajament personal, depășeau inhibițiile obișnuite ale telespațiilor.

Mai puțin agreabilă îmi apărea, în schimb, prestația personală a moderatorului. Prea locvace la modul general, nestăpînindu-și bine voluptatea de a tăia replicile invitaților, părînd adesea surd la argumente și opac la clarificări, d-l Sava se infățea drept un personaj ursuz, umoral, cam antipatic, ce minue o dialectică greoaie și destul de rigidă. Prea adesea vituperator, trecînd nemotivat de la areala bătrînicioasă la ex-faze adolescente, pozînd prea tezig în apărătorul unor valori naționale murdărite, idiosincrat fără autocontrol, el își irita deoptrivă interlocutorii și telespectatorii. Aș mai adăuga, la defecte, modul condescendent în care d-l Sava îi trata pe muzicienii ce „se produceau” în scurte intermezzo-uri interpretative, muzicienii desemnați de telessul nostru unui rol ancilar, de „lăutari” plăciți, ce distrază stăta unor oameni de vază.

În definitiv, ceea ce supăra adesea era *adversitatea*, parcă insuficient motivată uneori de substanța argumentativă, pe care, sub învelișul subțire al unei urbanități de circumstanță, d-l Sava o arăta ideilor și pozițiilor celor mai mulți dintre invitați. Și totuși, această adversitate rămînea cumva credibilă și chiar, la reflecție, scuzabilă, părînd a reprezenta prețul obligatoriu al unei asemenea emisiuni. Într-adevăr, d-l Iosif Sava și-a construit teleconversațiile în temeiul unei strategii costisitoare, dar, aparent, în condițiile noastre cel puțin, greu de evitat: strategia lui *advocatus diaboli*. D-l Sava renunța, pe cît îi era cu putință, să mai afirme ceva *pur personal*, să ia atitudine *personală* mai ales în chestiunile politice și culturale controversate. Mai mult, el tindea, *de regulă*, să-și contrazică invitatul: făcea pe marxistul cu H.-R. Patapievi și pe antimarxistul cu Ion Janoși, era liberal cu „nostalgicii” și „nostalgic” cu liberalii. Se arăta conservator cu cei care doresc inovații în canonul literar românesc, precum Mircea Mihăieș și Monica Spiridon, dar în alte situații, cu alți parteneri, mima deschiderea. D-l Sava își interzicea — chiar dacă nu întotdeauna și reușea pe deplin — să lase să i se citească opțiunile politice, stabilindu-și puncte de atac pornite, *prin ipoteză*, de pe poziții, de obicei, diametral opuse celor ale interlocutorilor din seara respectivă.

Această strategie, oricît de agasantă și de versatilă părea adesea, avea *meritele ei indiscutabile*: mai întâi, ea îi stîrnea

pe invitați și crea tensiune în dezbateri — fapt esențial pentru televiziune. Apoi, ea îi permitea d-lui Sava să fie gazda unor personalități foarte diverse și cu opinii deloc *consonante*. Fiind, *prin ipoteză*, contradictoriul doar celui invitat în seara respectivă, d-l Iosif Sava nu se opunea, *in principiu*, nimănui, ci dădea ființă unui joc dialectic, unei antiteze deliberate și, în definitiv, fertile. Dacă celălalt era stimulat să se exprime ca *persoană*, d-l Sava prelua un rol autoimpus — acela de *etern oponent*.

Toată această strategie și, o dată cu ea, însuși sensul emisiunilor d-lui Sava, s-a prăbușit în seara de 4 mai, cînd invitatul seri a fost d-l Ion Iliescu. Contradictoriul *prin ipoteză* a devenit deodată edificator de mitologii prezidențiale, adversarul din oficiu s-a prefăcut în lăudător, cel care, în mod obișnuit, își șicana serios invitații a început, brusc, să-și șicaneze, de la distanță, pe criticii președintelui din presă sau din stradă. Ba chiar să-l întrebe, retoric, pe acesta, cum de tolerează atîta libertate la noi, ce, *pare-se*, că ar fi un unicat în lume! Deodată, masivul moderator, oponentul cu rol asumat, cel care își opea fără menajamente interlocutorii, asprul inchiזור din alte seri a devenit moale, dulceag, zîmbind servil. Cred că, dacă ar fi putut, și-ar fi subțiat pînă și *tonitruanta voce* de bas la torsul mîeros de pisoi calin.

Certificînd așadar decesul propriei strategii, Iosif Sava s-a consumat cît a putut mai bine pentru a produce edificiul unui președinte, chipurile, intelectual, iubitor de intelectuali și de cultură, mare om de stat, tolerant, înțelept, blînd și, bineînțeles, ponegriț cu înverșunare și irresponsabil de adversari. Au fost etalate volumele de „opere”, s-a insistat că ele sînt scrise chiar de mina președintelui, s-a evocat marea lor valoare, fiind citită în sprijin și o scrisoare din care am aflat că ele nu prea sînt accesibile în librării. Președintele a fost solicitat să depene amintiri din care să reiasă iubirea lui profundă pentru cultură și scriitorii; politicianul a fost privit cu venerație, reproșîndu-i-se, chipurile, doar prea solida răbdare; s-a folosit chiar, de către același telessul atît de sever alteori și cu alții, cuvîntul „napoleonian”, pentru a se descrie trecerea în imortalitatea istorică a unui oarecare act politic. Vreo întrebare incomodă, vreo interpelare agasantă, așa cum îi stătea d-lui Sava în obicei? Cîtuși de puțin. Iar cînd totuși, luîndu-și un mare curaj, el a îndrăznit să întrebe, fără a da nume, cum se face că PDSR a guvernat împreună cu partidele extremiste, n-a mai avut nici o obiecție cînd președintele a dat binecunoscutul său răspuns care plasează vina numai asupra lipsei de cooperare a opoziției. Unde a fost atunci binecunoscuta încăpăținare a moderatorului, din alte seri, de a se lăsa convins de argumente mult mai persuasive decît cele oferite atunci de președinte? Nu este, desigur, în orice împrejurare, să aprecieze, ori îl iubeste pe Ion Iliescu, ori îl vede un mare om politic, sau de cultură etc. Dacă d-l Sava ar fi scris un articol elogios despre Ion Iliescu, dar l-ar fi tratat, la emisiunea sa, *exact la fel* ca pe toți ceilalți invitați, arătînd deferență *doar față de persoană dar nu și față de opinie*, nu aș fi avut nimic de obiectat și l-aș fi respectat pe d-l Sava.

Grav este însă că d-l Sava face elogiul lui Ion Iliescu nu într-un articol, ci, printr-o violentă excepție, *abandonînd chiar regula propriilor sale emisiuni*, ieșind intempestiv din rezerva autoimpusă și din rolul de *contradictor asumat*. Cînd în acest caz singular, lăsînd excepția să-i răstoarne principiul director construit de el însuși, d-l Sava, care, altmînter, dorește neîrămuit, prin emisiunile sale, să facă educația culturală a tinerei generații, devine, pentru aceasta, un *exemplu de servilism și de turpitudine*. El pare a voi să-i spună că nimic, nici o regulă asumată deliberat, nici o maximă personală, nici un rol construit cu grijă în ani de zile, nici o strategie profesională încercată și elaborată, nu poate rezista dinaintea beneficiilor volatile de agent electoral al Puterii. Nu mă îngrijorează faptul că, după Ilie Năstase, Nadia Comăneci, Radu Beligan și alții alții, îl vedem și pe Iosif Sava „înrolat” în serviciul președintelui Iliescu și al PDSR-ului. Este, desigur, și dreptul, și libertatea lor „să se înroleze” acolo unde doresc. Ceea ce mă îngrijorează, în schimb, este mesajul *subiacent* al acestei înrolări — acela că, în afara ei, *nu mai există alternativă*.

EDITORIAL

Președintele nu mai prezintă garanții

(Urmare din pagina 1)

îndreaptă împotriva intereselor naționale ale României! La 25 aprilie, Președinția, subit țifnoasă, vorbește de transparență și de refuzul de a încheia tratatul româno-rus în condițiile confirmate de Ministerul de Externe de la București cu două săptămîni mai devreme. Clasa politică românească, presa, opinia publică sînt bulversate timp de cîteva zile. Senzația este că, brusc, se strigă „*prindeți hoțul!*” chiar de către cel prins cu mîta-n sac! La 27 aprilie, ministrul rus de externe Primakov sosește la București, nu parafează tratatul, nu mai primește, după cît se pare, vreo garanție, îl întîlnește pe Ion Iliescu preț de 10-15 minute, e supărat și nervos: nu și-a atîns ținta. Potrivit surselor rusești, citate de *Adevărul* la 29 aprilie, partea română și-ar fi schimbat părerea despre condițiile încheierii tratatului în chiar dimineața zilei de 27 aprilie. Lovitura de teatru are o singură, sibilină, dacă nu antologică, explicație din partea lui Ion Iliescu, vizibil supărat, potrivit cotidianului citat, pentru că „*ai noștri se cam agită fără rost cu tot alteceva*”. A fost singura declarație smulșă, în mod neoficial, ce-i drept, din partea unui președinte propriu nivel de incompetență, devenind supărat și incongruent în chiar momentul unui neașteptat succes politic în relațiile cu Moscova. Dar nu doar faimosul „principiu al lui Peter” este verificat acum, încă o dată, de Ion Iliescu, ci, apoteotic, însuși raționamentul nu mai puțin celebrului Murphy; inginerul aeronautic Ed Murphy spunea în 1949, privindu-și tehnicianul neșabuit: „*if there is any way to do it wrong, he will!*” (dacă există vreo cale să iasă treaba prost, el o va găsi). Poate că după alegerile din septembrie 1996, Ion Iliescu va fi, în sfîrșit, excepția infirmată de reguli.

București, secretarul general NATO, Javier Solana, a dat asigurări că nu s-a luat încă o decizie privind extinderea Alianței Atlantice, ușa acesteia „*fiind deschisă pentru toți*”. Remarcînd voința României de a se alătura NATO, Solana a mai arătat că încă nu se știe ce se va întîmpla cu țările care nu vor fi primite în primul val.

Rubrică realizată de
MARIAN CHIRIAC

Săptămîna pe scurt politică

Marti 30 aprilie

• Adrian Năstase și Tratatul cu Rusia
Liderul PDSR, Adrian Năstase, consideră că „*mulți și-au creat un stereotip din a asocia fosta URSS cu Rusia și, în consecință, să considere necesară condamnarea Pactului Ribbentrop-Molotov în textul Tratatului*”. În opinia PDSR, cu Rusia trebuie să se negocieze doar chestiunea tezaurului.

• Senatorii și-au votat dreptul de a face parte din AGA și CA
Senatul a decis, în cadrul medierii textelor în divergență la proiectul de statut al parlamentarelor, să elimine interdicțiile prevăzute anterior în textul proiectului amintit, potrivit cărora parlamentarii nu pot face parte din Adunările Generale ale

Acționarilor și din Consiliile de Administrație ale societăților comerciale de orice fel. Majoritatea senatorilor PDSR și PD au votat pentru aceste privilegii.

Joi 2 mai

• Emil Constantinescu dezaproabă participarea parlamentarilor la AGA
Decizia Senatului de a permite participarea parlamentarilor în AGA și CA ale societăților comerciale cu capital majoritar de stat este extrem de gravă și va alimenta suspensiunile de corupție, consideră liderul Convenției Democratice, Emil Constantinescu. Pe de altă parte, Constantinescu a criticat Guvernul pentru întîrzierea distribuirii cărților de alegător, lucru care ar „*permite fraude de proporții la alegeri*”.

• PNL acuză PDSR de intimidarea candidaților CDR
Președintele PNL, Mircea Ionescu-Quintus, a anunțat că PDSR

este implicat în jefuirea și distrugerea sediului CDR din orașul Botoșani, cînd au fost distruse dosarele candidaților Convenției la alegerile locale. Totodată, Quintus a menționat mai multe cazuri cînd candidații CDR au fost intimidați de susținători ai partidului de guvernămînt.

• PSM nu mai speră să colaboreze cu PDSR

Ilie Verdeț, a declarat că hotărîrea Delegației Permanente a PDSR de a recomanda primului-ministru demiterea prefectului socialist de Mehedinți este o consecință a lipsei de conlucrare dintre cele două partide. Verdeț crede că acest demers elimină orice speranță privind posibilitățile de colaborare în teritoriu între PSM și PDSR.

Vineri 3 mai

• Secretarul general NATO la București
Aflat într-o vizită de șase ore la

ILIE ȘERBĂNESCU

Costisitor embargou ridicat doar parțial

Hotărârea guvernului de a majora prețurile de achiziție pentru carne și lapte, în parte pe calea măririi subvențiilor în acest scop, înseamnă ridicarea parțială a embargoului pus de PDSR asupra creșterii prețurilor la consumator înainte de alegerile locale. Pentru că amintita majorare a prețurilor de achiziție la carne și lapte antrenează creșterea prețurilor la consumator în cazul produselor respective.

Embargoul menționat fusese decretat de PDSR cu o lună mai înainte și, evident, avea motivații strict electorale, întrucât, tot atât de evident, nu constituia în vreun fel o soluție pentru problema creșterilor de prețuri, care erau obiectiv necesare chiar dacă nu plac, ci doar complica astfel și mai mult situația din economie. Singura diferență era că un cost social încă și mai mare va fi fost achitat după alegeri.

La vremea instituirii embargoului ne-am referit fără echivoc la acesta ca la o regretabilă agresiune asupra economiei, cu grave consecințe ulterioare. Acum n-am putea să nu remarcăm hotărârea guvernamentală, care, deși ne-mâni, vine totuși în întâmpinarea unei necesități. Și, oricum, luată ceva mai devreme, costurile ei sociale pe ansamblu vor fi întrucâtva mai mici. E adevărat și că executivul și partidul de guvernământ au riscat o penalizare din partea electoratului, dar și că hotărârea luată este în folosul evitării unei și mai profunde deteriorări a situației economice.

Nu trebuie însă ridicate osanale guvernului, pentru că nicidecum acesta nu s-a sacrificat de dragul economiei. Grosul creșterilor de prețuri rămîne sub embargou. Este vorba de prețurile la carburanți, care pe plan intern sînt aceleași acum ca și în toamna trecută, deși cursul, chiar cel oficial, cu care trebuie să fie decontate importurile de țitei plătite în valută era atunci de 2.200 lei dolarul iar acum este de 2.900 lei dolarul. Acomodarea la noul curs valutar – sau mai precis absorbția în economie a schimbării cursului leului – ar implica scumpirea carburanților cu 25-30% și, desigur prin incidență, creșterea prețurilor în lanț în economie, ținînd cont că oficial se apreciază că aproape 60% din prețuri sînt în legătură directă cu cele la carburanți.

Deci prin scoaterea cării și lapteului de sub embargou asupra creșterii prețurilor nu se pune cîtuși de puțin capăt agresiunii asupra economiei, care continuă pe scară largă. Economia se va răzbuna – din păcate, nu asupra guvernăntilor, ci asupra populației – imediat după alegeri, cînd prețurile vor exploda. Și violența exploziei lor va fi cu atât mai mare cu cît între timp – așa cum se constată deja – se va încerca în plus să fie oprită artificial devalorizarea leului.

Ce a putut totuși determina decizia guvernamentală dacă tot se caută ca

marea explozie de prețuri să fie amînată după alegeri? Pe de-o parte ideea că astfel se poate obține o anumită destindere în tensiunile acumulate în economie tocmai din cauza încercării de blocare a creșterilor de prețuri, iar pe de altă parte impresia că populației i se poate plasa o justificare solidă, căci noile prețuri la carne și lapte ar fi motivate de stimularea agricultorilor prin prețuri majorate de achiziție. Pe fond, însă, guvernul a constatat fără plăcere că nu mai dispune de resurse cu care să compenseze absența corecțiilor prin preț din economie. Pierderi de sute de miliarde de lei s-au acumulat deja la nivelul rafinării din cauza neadaptării decontărilor la noile cursuri valutare și, pînă la absorbția acestor pierderi prin noi prețuri, doar statul rămîne să le compenseze. Numai că bugetul este încordat la maximum, iar FMI nu doar a limitat draconic deficitul bugetar, dar pretinde și ca acesta să nu fie finanțat decît din resurse reale și nu din emisiuni monetare fără acoperire. Socoteala guvernului este că dacă s-ar fi apucat să întrețină și toate pierderile acumulate la nivelul combinatelor de carne, riscul era ca explozia violentă a prețurilor să nu mai poată fi suficient timp amînată și să se

producă exact înaintea alegerilor legislative și prezidențiale. Așa, prin destinderea obținută, mai există, din punctul de vedere al executivului și al partidului de guvernământ, speranța ca un nou respiro să fie dobîndit, cu care explozia prețurilor să fie amînată după.

Prin măsura luată se evită compromiterea chiar și atât de slabei producții interne de carne și lapte, care, printre altele, are drept cauză tocmai prețurile neremuneratorii de achiziție. Dar nu se rezolvă cîtuși de puțin situația în sine din domeniu.

Aceasta este cu adevărat dramatică în ce privește producția de lapte. Aproape doar cu numele există lapte subvenționat, în timp ce pe piață nu se găsește nici măcar lapte românesc ne-subvenționat, ci doar lapte din import, la prețuri, desigur, exorbitante. Prin prețul de achiziție nimeni nu este de fapt încurajat să crească bovine, îndeosebi de altfel pretențioasă și cu rezultate doar pe termen lung. Din cau-

za prețului neremunerativ de achiziție, nu este pus la punct nici un sistem de colectare a lapteului din zonele unde acesta cît de cît există, pentru zonele unde nu există aproape deloc.

În ce privește creșterea porcilor și păsărilor, cu mult mai simplă decît cea a bovinelor, subvențiile acordate de stat pentru achiziții în viu sînt folosite mai degrabă la acoperirea ineficienței abatoarelor și combinatelor de carne, aparținînd statului, decît la limitarea creșterii prețurilor la consumator. Dacă nu cumva, venind cu întîrziere (timp în care combinatele respective trăiesc pe credite bancare), sînt utilizate de fapt la plăți în contul dobînzilor. Oricum, pentru a scăpa din cîrcele prețurilor reglementate la „carnea-tip”, afit mari producători de stat, cît și distribuitorii privați recurg la stratagemă proliferării, chiar și artificiale, a specialităților de carne, la care practică prețuri aiuritoare.

Oricît ar părea de curios pentru unii, ieșirea din acest cerc vicios nu poate consta decît în liberalizarea prețurilor. România nu trebuie să încerce a reinventa roata. Experiența mondială în domeniu arată clar că nu poate opera un sistem în care există un segment subvenționat și altul ne-subvenționat pe piața aceluiași produs. România ori subvenționează în întregime un produs anume, ori, dacă nu poate – și nu prea poate în ce privește produsele agricole, pentru că nu are o industrie eficientă care să-i furnizeze resursele financiare –, atunci trebuie să liberalizeze prețurile. Altfel se prelungește strict situația actuală, în care nici prețurile nu sînt oprite să crească și nici nu există vreo perspectivă de sporire a producției, de la care să se aștepte apoi prețuri mai rezonabile.

Statutul refugiaților în România a fost consacrat juridic

LEGE

Confruntată după decembrie 1989 cu problema refugiaților, România și-a înscris recent în sistemul legislativ consacrarea juridică a statutului acestora. La începutul anului 1996, autoritățile române au recunoscut statutul de refugiat pentru 411 solicitanți, alți 1.141 cereri fiind în curs de rezolvare. Totodată, România se află în rîndul statelor cu cele mai multe cereri de azil în străinătate, în anul 1995 fiind înregistrate aproape 14.000 de astfel de cereri.

Prin adoptarea Legii privind statutul și regimul refugiaților se elimină riscul emigrării ilegale prin România, ceea ce constituie una din condițiile aderării țării noastre la Uniunea Europeană.

Constituția României reglementează, în articolul 18, dreptul de azil, care aparține străinilor și apatrizilor. În România, statutul de refugiat se acordă, la cerere, străinului care dovedește că în țara sa de origine are temeri justificate de a fi persecutat pentru considerente de rasă, naționalitate, religie, apartenență la un anumit grup social sau pentru opiniile sale politice. Conținutul dreptului de azil se referă la găzduirea și protecția statului român acordate acestor persoane deoarece în statul lor de origine sînt urmărite sau persecutate pentru activități desfășurate în favoarea umanității, progresului și păcii. Condițiile pentru acordarea statutului de refugiat, procedura acordării acestuia, drepturile și obligațiile refugiaților, situațiile în care se poate retrage ori anula statutul de refugiat, perioada pentru care se acordă statutul sînt reglementate în Legea nr. 15, publicată în *Monitorul Oficial* din 5 aprilie curent.

Statutul de refugiat nu poate fi acordat străinilor care au săvîrșit infracțiuni contra păcii și omeniilor ori au comis fapte pentru care legea română prevede pedeapsa cu închisoare mai mare de 3 ani. În perioade de conflicte armate în care România nu este angajată, statutul de refugiat poate fi acordat persoanelor care provin din zonele de conflict atît cît permit posibilitățile și pe o perioadă determinată.

Pentru acordarea statutului de refugiat în România, străinul solicitant va depune, în termen de 10 zile de la intrarea în țară, o cerere scrisă, motivată, adresată fie

unei misiuni diplomatice sau unui oficiu consular al României, fie Direcției generale a poliției de frontieră, pentru străini, probleme de migrări și pașapoarte sau organelor sale teritoriale. Intervievarea solicitantului și analiza motivelor invocate în cerere sînt de competența unei comisii numite de Guvern, care hotărăște asupra admiterii sau respingerii cererii în termen de 30 de zile de la primirea acesteia.

Statutul de refugiat conferă beneficiarului drepturi privitoare la rămînerea acestuia pe teritoriul României; alegerea locului de reședință; exercitarea de profesii libere; libertate religioasă; primirea unui ajutor rambursabil stabilit la nivelul unui salariu minim pe economie pentru o perioadă de maximum 6 luni. Totodată, refugiatul va avea unele obligații correlative acestor drepturi, referitoare la cunoașterea și respectarea Constituției României și a celorlalte legi; evitarea provocării oricărui stăru conflictuale sau incidente cu populația. Legea cuprinde condițiile în care statutul de refugiat poate fi retras ori anulat, precum și perioada valabilității acestuia, respectiv 3 ani de la data aprobării cererii. Această perioadă poate fi prelungită pentru o durată de 2 ani. După încetarea statutului de refugiat, străinul care rămîne în continuare pe teritoriul țării va fi tratat potrivit dispozițiilor legale privind regimul juridic al străinilor. Ministerul de Interne poate aproba refugiatului solicitant stabilirea domiciliului în România ținînd cont de gradul de integrare în societate a refugiatului în timpul șederii sale în țară.

România este parte la principalele înțelegeri internaționale care reglementează statutul refugiaților. Astfel, Legea nr. 46/1991 a consacrat aderarea României la Convenția privind statutul refugiaților, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951, precum și la Protocolul privind statutul refugiaților, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967. Totodată, prin hotărîrea guvernamentală nr. 755/1992 a fost aprobat Acordul dintre Guvernul României și Înalțul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați, semnat la Geneva la 12 august 1992.

MADIS UNGUREANU

Televiziunea vrea să ne aleagă primarul

„Nu este important să alcătuim noi o schiță de impresii (cu privire la campania electorală, n.r.), ci electoratul, intrând în posesia informațiilor furnizate de noi, să-și facă propria lui impresie”, a declarat Violeta Bau, coordonator al relațiilor cu presa din cadrul Asociației Pro Democrația, la conferința de presă de joi 2 mai.

Asociația Pro Democrația, o organizație neguvernamentală non-profit și apolitică, fiind din 1990, își propune în acest an electoral informarea corectă și completă a cetățenilor asupra modului de desfășurare a alegerilor locale și generale. Printre inițiativele întreprinse în acest sens se numără și observarea sistematică a modului în care mass-media românească permite competitorilor politici să se prezinte în fața electoratului.

O primă analiză, efectuată în colaborare cu Școala Superioară de Jurnalistică, a vizat mijloacele de informare electronice. „Am selecționat din sumedenia de canale audiovizuale pe cel care are raza de acțiune și penetrarea cea mai realizată de-a lungul timpului. Acesta este TVR – și în special TVR 1”, a precizat Alexandru Popescu, responsabil cu analiza Televiziunii Române. Demersul întreprins a luat în evidență principala ediție informativă a Televiziunii Române, jurnalul de seară al „Actualităților”. Din monitorizarea datelor, a rezultat că, în perioada 24.04-30.04, partidele prezentate la „Actualități” în activități curente, non-electorale, au fost doar Partidul Democrației Sociale din România (PDSR) în decursul a cinci zile din șapte (de miercuri până duminică) și doar într-o singură zi, joi, Partidul Democrat. (Nu a fost contorizată durata apariției.) Personalitățile politice care au apărut pe micul ecran în cadrul aceluiași tip de activități au fost Adrian Năstase (simbătă și marți), Ilie Năstase (simbătă) și Gheorghe Funar (simbătă).

În schimb, activitățile electorale desfășurate de partide aproape că au lipsit, nefiind menționate în astfel de activități decât Partidul Alianței Civice (20 de secunde) și Partidul Democrat (140 de secunde), ambele vineri 26.04, în relatări neînsoțite de imagini. De asemenea, prezența candidaților în activități electorale, așa cum a fost ilustrată de TVR, s-a dovedit restrânsă: miercuri, Ion Gătu (PRM), comentariu imparțial de 15 secunde; joi, Ion Radu (PUNR), comentariu imparțial de 16 secunde, Marin Petrace-Pechea (Par-

tida Romilor), comentariu dezavantajos de 10 secunde, George Pădure (candidat independent), comentariu imparțial de 13 secunde.

Comentând datele obținute, Alexandru Popescu apreciază activitatea Televiziunii Române drept „manipulare pe față”, fiind excesivă prezența liderilor PDSR. Un exemplu îl constituie candidatul Ilie Năstase: „Prezent în diverse contexte, fie că este vorba de nunți, fie de turnee de tenis ale parlamentarilor, el se imprimă pe rețină”, a precizat Alexandru Popescu.

În ceea ce privește presa scrisă, Asociația Pro Democrația în colaborare cu publicația *Academia Cașavencu* au inițiat programul „Agenția de Monitorizare a Presei”, ce constă în contorizarea presei centrale. Au fost monitorizate, pentru intervalul 23.04-30.04, 13 cotidiene naționale (inițial fiind vorba de 14, ziarul *Adevărul* respingând însă demersul). Pe ansamblu, indicele cel mai ridicat privind apariția partidelor în presă îl deține PDSR (55 de ori),

urmat îndeaproape de CDR (47-50), de PRM (40-45) și de USD (35).

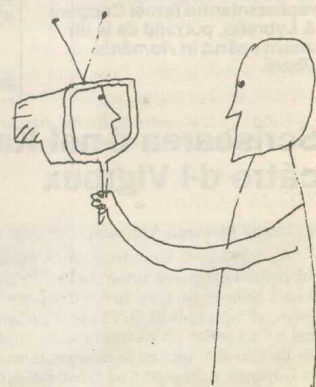
Se impun două precizări: indicele final a rezultat din monitorizarea atât a pozițiilor pozitive, cât și a celor negative în legătură cu respectiva formațiune politică; în plus, frecvența Partidului România Mare fiind dată de ridicarea imunității parlamentare a lui Corneliu Vadim Tudor, liderul PRM, în acest interval.

Partidele menționate anterior ocupă și cele mai mari spații editoriale. În ceea ce privește prezența candidaților în paginile tipărite, cele mai frecvente apariții sînt: Gheorghe Funar (PUNR) de circa 20 de ori; Ilie Năstase (17-20); pe locuri aproximativ egale se situează Victor Ciorbea (CDR), Dinu Patriciu (PL '93) și Mihai Erbașu (PSM). Ilustrarea candidaților în presa scrisă diferă însă de la ziar la ziar. Astfel, *Vocea României* îl susține în mod expres pe Ilie Năstase (PDSR), în timp ce *Ziua* se pronunță favorabil în special pentru Dinu Patriciu (PL '93). Pe de altă parte, *Cotidianul* nu amintește în paginile sale decît despre candidatul PDSR, Ilie Năstase, situîndu-se însă pe o poziție defavorabilă.

„Neapariția este cel mai prost lucru; prezența, indiferent de aspectele pozitive sau negative, este un avantaj față de absență”, apreciază Mircea Toma (Agenția de Monitorizare a Presei). Acesta este de părere că, în afară de

interesul ziaristului, sînt și alți factori care contribuie la prezența unui candidat în presă, de pildă modul de organizare a campaniei electorale. Astfel, unui candidați lipsesc uniform din ziare, întrucît nu au activități care să atragă interesul presei. Mircea Toma consideră că în presa românească tendințiozitatea nu se datorează neapărat unui program organizat de manipulare, ci este și „efectul manifestărilor parțial spontane ale unor persoane angajate sufletește de partea anumitor formațiuni politice”. Din aceste motive, Asociația Pro Democrația se pronunță pentru „un plus de profesionalism” pentru această campanie electorală.

MANUELA PREOTEASA

„București 2000”: vindecarea ranilor Capitalei

Pentru prima dată în istoria Bucureștiului, o competiție de urbanism de anvergură internațională a fost inițiată în scopul de a croi orașului un chip unitar și civilizată. Organizată de Guvernul României, Consiliul Local al Municipiului București și Uniunea Arhitecților din România, sub patronajul președintelui României și sub egida Uniunii Internaționale a Arhitecților și a UNESCO, Concursul Internațional de Urbanism „București 2000” este menit să colecteze propuneri de reintegrare urbană a întregii zone cuprinse între Calea 13 Septembrie, strada Izvor și Piața Alba Iulia, bulevardele Burebista și Decebal – o suprafață de aproximativ 540 de hectare, care a fost desigurată de sistematizările din perioada 1980-1989.

Concursul este structurat în două etape, cu triere succesivă a proiectelor, pînă la decantarea celor mai valoroase. Pe tot parcursul competiției, identitatea participanților rămîne necunoscută organizatorilor și juriului. Veriga de comunicare o constituie o firmă de consultanță, care asigură deplina confidențialitate a operațiunilor.

În prima fază a concursului, proiectele prezentate au cuprins trei planuri: un plan la scara 1:25.000, prezentînd integrarea propunerilor la scara întregului oraș; un plan la scara 1:4.000, prezentînd propunerea făcută pentru întreaga zonă; un plan la scara 1:2.000, detaliînd propunerea pentru zona cuprinsă între intersecția Bulevardului Unirii cu strada Traian și intersecția strada Izvor și Bulevardul Tudor Vladimirescu.

Juriul, compus din arhitecții români Alexandru Beldiman, Sorin Gabrea, Crișan V. Popescu, Alexandru Sandu, Șerban Nădejde (membru supleant) și Dan S. Hanganu (Canada), Fumihiko Maki (Japonia), Claude Vasconi (Franța), Krzysztof Chwalibog (Polonia), a examinat lucrările și a selecționat pentru faza a doua a concursului 15 proiecte. Președintele al juriului este Kenneth Frampton, profesor la Universitatea Columbia din New York (unul dintre cei mai reputați istorici și critici ai lumii în domeniul arhitecturii și urbanismului).

Cele 15 echipe de urbanisti care au promovat în etapa a doua beneficiază de o primă de 5.000 de dolari, cu condiția să nu se retragă din competiție în această fază.

În etapa care va urma, decisivă, concurenții vor aprofunda studiul pe baza recomandărilor juriului și vor detalia zona din jurul Palatului Parlamentului, cuprinsă în perimetrul Bulevardul Libertății, Bulevardul Kogălniceanu, strada Izvor, Calea 13 Septembrie, Bulevardul Unirii, predînd pentru acest teritoriu un plan și o machetă la scara 1:1.000. Juriul se va întruni din nou la sfîrșitul lunii septembrie, va analiza lucrările completate și va acorda mențiunile și cele cinci premii, dintre care Marele Premiu se ridică la 100.000 de dolari.

Din momentul în care concursul se va fi încheiat, autoritățile bucureștene vor dispune de o sumă de proiecte valoroase, pe care se pot sprijini în întemeierea politicii urbanistice. Membrii juriului consideră, în unanimitate, că zona luată în discuție este dificil de integrat în corpul orașului.

Drumul de la ideea-obiect de concurs la punerea ei în aplicare este lung și complicat. D-l Sorin Gabrea, arhitect-șef al Bucureștiului, e conștient că vindecarea „ranii de pe obrazul orașului e un proces de durată – e poate vorba de mai mult de 20 de ani” – la intersecția dintre decizia politică, cea administrativă și marea afacere imobiliară, care solicită mari capitaluri. Acest concurs înseamnă un început de drum. Și, pînă la marile dezvoltări, ar fi posibilă inițierea unor lucrări punctiforme, supuse spiritului și soluțiilor lucrărilor ce vor fi premiate. (C.I.)

S-AR PĂREA CĂ

Va apărea o editură românească la Paris. Condusă, pare-se, de d-l Tepeșneag. Ajutat de d-l Laurențiu Ulici, conducător de partid și de uniune și semnatar de scrisoare anti-Liceanul. Dacă d-l Tepeșneag tocmai a fost la Cotroceni pe motiv de cetățenie, oare de unde vin banii?

Adevărul

literar și artistic nr. 318

- Un articol inedit de Romulus Dianu: „Compromis cu armatele germane de ocupație, Argezei a debutat la 47 de ani...”
- Constantin Ciopraga: „L-am aprofundat pe Baudelaire în lagăr”
- Convorbiri eminesciene
- „Danaiidele” sau valiza cu destine

un radio actual

TALK-SHOW-uri LIVE

În fiecare zi, de luni până vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22,00-24,00:

- Luni: Față în față cu vecinul – IRINA CORBU
- Marti: Câinele de pază – CORNEL NISTORESCU
- Miercuri: Punct și virgulă – CARMEN BENDOVSKI
- Joi: Fiți întreprinzători – ADRIAN DUMITRIU
- Vineri: Taxiul de noapte – N.C. MUNTEANU

Ce înseamnă Europa?

Polemici cordiale

Exigențele Uniunii Europene sînt nu doar pentru cetățenii statelor est-europene care vor să se integreze, ci și pentru cei din cele gata integrate. Prezentăm mai jos un exemplu de cum funcționează aceste criterii printr-un schimb de scrisori între Karen Fogg, ambasadoarea Uniunii Europene la București, și Jean-Pierre Vigroux, reprezentantul firmei Coopers & Lybrand, pornind de la un anunț apărut în România liberă.

(România liberă, 8 aprilie '96 – rubrica Anunțuri)

Coopers & Lybrand

Coopers & Lybrand acordă sprijin în mod curent unuia dintre clienții săi (o bancă de prestigiu care are operațiuni în România) pentru recrutarea a 2 „interval auditors” și a unui „junior officer” pentru departamentul de resurse umane. Posturile oferă șanse de afirmare într-o instituție bancară cu posibilități de extindere rapidă în România. Oferte atractive.

Interval auditors

Candidații admiși vor face parte din echipa de „interval auditors” a băncii.

Limita de vîrstă este de 32 de ani; pot candida **bărbați** ambițioși, de preferat absolvenți ai Facultății de Finanțe-Contabilitate, cu cel puțin un an experiență ca „auditor”, care vorbesc fluent engleza (cunoașterea altor limbi poate reprezenta un avantaj), cu experiență de lucru pe computer și care sînt disponibili pentru călătorii în România.

Junior Officer – Human Resources

Candidatul admis va face parte din departamentul de resurse umane și va lucra direct cu managerul general al băncii. Limita de vîrstă 30 de ani. Pentru acest post este nevoie de un **bărbat** ambițios, foarte sociabil, cu capacități de

comunicare, negociere și diplomă universitară în Business Administration sau Managementul Resurselor Umane. Candidatul trebuie să aibă experiență în managementul resurselor umane, să vorbească engleza fluent (alte limbi pot reprezenta un avantaj) și experiență în PC.

Puteți trimite consultantului nostru, pe adresa: Coopers & Lybrand Management Consultants, CP 13-15, București 13, REF.TH 96/04 cererile de înscriere și Curriculum Vitae (incluzînd opțiuni și o prezentare a remunerării anterioare) și o fotografie recentă.

Cererile trimise vor beneficia de strictă confidențialitate.

Scrisoarea d-nei Karen Fogg către d-l Vigroux

Dragă Domnule Vigroux,

Aș dori să vă atrag atenția că anunțul pentru ocuparea unor posturi în sistemul bancar pe care firma Coopers & Lybrand l-a publicat în *România liberă* din 8.04.1996 e un exemplu surprinzător de clar de discriminare sexuală care în Uniunea Europeană ar fi considerată ilegală. Așa cum probabil știți, discriminarea sexuală în obținerea unei slujbe a fost scoasă în afara legii în virtutea Directivei 76/207/EEC, adoptată în 1976.

În cadrul implementării Acordului de Asociere a României cu Uniunea Europeană și al pregătirilor sale pentru admiterea ca membru al UE, guvernul român pregătește alinierea legislației locale la cea a UE, acordînd prioritate legislației de bază a Pieței Unice. Directiva 76/207/EEC, așa cum apare ea în Cartea Albă referitoare la pregătirile făcute de țările asociate din Europa Centrală și de Est pentru integrarea în piața internă a Uniunii (vă trimitem alăturat pagina 67 a anexelor).

Nu ar fi poate potrivit pentru o firmă cu mentalități de tip occidental cum este Coopers & Lybrand (și pentru ziare ca *România liberă*) să dea un exemplu de practică occidentală în România?

Poate că „importanta bancă străină” în chestiune nu e occidentală, dar ar putea fi, de asemenea, încurajată să accepte că România se află pe drumul spre integrarea în Uniune Europeană.

KAREN FOGG
Președinta Delegației UE

Din 1975, legea Comunității Europene referitoare la discriminare a fost considerabil extinsă printr-o combinație de acțiune legislativă și jurisprudență avansată a ECJ. De exemplu, tribunalul a stabilit în sentința din 17 mai 1990 (cazul Barber) că beneficiile obținute în cadrul unei „occupational scheme” sînt considerate salariu conform art. 119 al Tratatului EEC.

În afară de art. 119 al Tratatului de la Roma, legislația referitoare la discriminare mai cuprinde acum cinci directive, ca și numeroase interpretări oferite de Curtea Supremă (Court of Justice) și o directivă, bazată pe art. 118 a, referitoare la protecția la locul de muncă a femeilor gravide și a celor care tocmai au născut. Ca orice lege a Comunității Europene, aceasta este comună tuturor statelor membre și are prioritate față de legislația națională. Din numeroasele regulamente ale ECJ, rezultă că aceste directive conferă indivizilor drepturi cu aplicare imediată. Această caracteristi-

că singulară a legislației Comunității ar trebui transpusă în orice acord sau tratat pentru a armoniza celelalte sisteme legislative.

Descrierea legislației

Directivele referitoare la nediscriminare constau în:

Directiva referitoare la remunerația egală, bazată pe art. 100 din Tratatul Comunității Europene.

Directiva 75/117/EEC referitoare la alinierea legilor statelor membre referitoare la aplicarea principiului remunerației egale pentru bărbați și femei conține atît detalii referitoare la anumite aspecte ale domeniului material al art. 119, cît și diverse clauze, al căror scop principal este să îmbunătățească protecția legală a salariaților care ar putea fi nedreptățiți prin neaplicarea principiului remunerației egale.

Directiva drepturilor egale în baza art. 235 – Tratatul Comunității Europene.

Directiva 76/201/EEC referitoare la implementarea principiului drepturilor egale între bărbați și femei în privința accesului la un loc de muncă, la pregătire și promovare conform vocației și condițiilor de muncă stipulează drepturi egale pentru bărbați și femei în privința accesului la un loc de muncă, promovare, condiții de muncă și pregătire. Aceasta prezintă conceptele de discriminare indirectă și atitudine pozitivă în favoarea femeilor.

Directiva asigurării sociale în baza art. 235 – Tratatul Comunității Europene.

Directiva 79/7/EEC referitoare la implementarea progresivă a principiului nediscriminării între bărbați și femei în probleme de asigurare socială stipulează drepturi egale în cadrul schemelor statutare de asigurări sociale. Această directivă se aplică atît schemelor statutare ale angajaților, cît și ale celor care lucrează pe cont propriu.

Răspunsul d-lui Vigroux

Stimată Doamnă,

Vă mulțumesc pentru scrisoarea Dumneavoastră din 10 aprilie 1996 și pentru dorința de a declanșa o dezbateră asupra rolului „Western thinking bodies”.

Doresc să încep prin a mă scuza dacă mă adresez Dumneavoastră în românește, dar cum este vorba de limba țării în care atît Dumneavoastră cît și eu trăim și muncim, consider că utilizarea ei ne permite să evităm orice acuzație sau suspiciune de neocolonialism.

1. În calitate de ființă umană, sînt total împotriva oricărei forme sau manifestări de segregatism, rasism sau xenofobie.

2. În calitate de conducător pragmatic al unei societăți comerciale, înțeleg, chiar dacă nu sînt poate de acord, modul de gîndire al unui conducător pragmatic al altei societăți comerciale, care ține de următorul raționament:

Din moment ce s-a luat deja decizia fermă de a se recruta pentru o anumită funcție o persoană cu o anumită pregătire profesională, de o anumită vîrstă și de un anumit sex, de ce să nu se anunțe clar, de la început, aceasta, evitîndu-se astfel ca persoanele care nu îndeplinesc criteriile fixate să-și irosească timpul?

3. În calitate de director al unei societăți comerciale prestatoare de servicii, persoana juridică de drept român, care își desfășoară activitatea în România, mă văd obligat să constat că nici societatea mea, nici clientul meu și nici *România liberă* nu au încălcat legile românești prin faptele pe care Dumneavoastră le evocați.

Doresc însă să precizez că dacă o lege cu privire la faptele pe care

le evocați ar fi adoptată, i-aș respecta litera și spiritul de îndată ce ea ar intra în vigoare.

4. În calitate de reprezentant al unui „Western thinking body”, sînt nevoit să remarc faptul că „mentalitatea occidentală” este un edificiu de o complexitate incredibilă, la dezvoltarea căreia intelectuali români, cum ar fi Ionescu, Cioran sau Eliade (pentru a nu-i cita decît pe aceștia trei), au contribuit într-o manieră deosebit de semnificativă.

Firma noastră se mulțumește, cu modestie, să încerce să-și servească cît mai bine clienții doar în domeniile în care aceștia îi solicită serviciile și în respectul legilor și al culturii române.

Eu nu am, cu siguranță, pretenția de a reprezenta un model occidental pentru România, mai întîi pentru că, în opinia mea, România face parte integrantă din gîndirea occidentală, apoi pentru că în multe domenii ale civilizației, cum ar fi răspîndirea limbilor străine, cunoștințele în domeniul artelor și literelor sau prezența femeilor în posturi de răspundere, România ar putea reprezenta un model pentru Uniunea Europeană și, în sfîrșit, pentru că educația mea occidentală – este adevărat, de tendință latină – m-a învățat că înainte de toate trebuie să resping orice atitudine de superioritate.

Permiteți-mi să vă adresez, Doamnă Conducător al Delegației Comisiei Europene în România, salutările mele cele mai respectuoase,

JEAN-PIERRE VIGROUX

Sublinierile aparțin redacției

Traducere de
Maria Ioniță și Oana Tone

Cu ocazia aniversării a 50 de ani de la înființarea Comisiei Fulbright SERVICIUL DE INFORMAȚII AL STATELOR UNITE (USIS) împreună cu COMISIA FULBRIGHT

și ASOCIAȚIA BURSIERILOR FULBRIGHT

vă invită la seria de conferințe

DE LA COALA SCRISĂ LA PELICULA DE CULCUI

transpuneri cinematografice ale unor opere literare

Miercuri 8 mai, ora 18:
BATMAN RETURNS în regia lui Tim Burton

„Adaptare și permutări în pleiada personajelor literare Batman”, susținută de Prof. Maureen Corp Miercuri 15 mai, ora 18:
SHORT CUTS în regia lui Robert Altman
Adaptare după povestirile lui Raymond Carver – susținută de Prof.

Barbara Nelson Miercuri 22 mai, ora 18:
PARIS, TEXAS în regia lui Wim Wenders
Adaptarea piesei lui Sam Shepard – susținută de Prof. Radu Surdulescu Miercuri 29 mai, ora 18:
DEATH AND THE MAIDEN în regia lui

Roman Polanski
Adaptare a operii *Death and the Maiden* de Ariel Dorfman – susținută de Julie Miertus
Fiecare prezentare va fi urmată de proiecția filmului.

ION VIANU

Despre intrarea României în NATO

Intrarea României în NATO nu e, în mod direct, o șansă pentru întărirea democrației în țara noastră. Există destule argumente istorice care arată că alianțele militare nu influențează hotărâtor instituțiile politice. Grecia făcea parte din Alianța Nord-Atlantică și înainte, și după lovitură militară a colonelilor lui Papadopoulos. Aliații nu au intervenit în timpul evenimentelor care au dus la suprimarea temporară a democrației în Republica Elenă. Firește, exemplele ar putea fi înmulțite.

Cu toate acestea, opinia publică, îndeosebi segmentele ei cele mai doritoare de progres, ar fi multumită să vadă realizată o apropiere decisivă de țările ce constituie numita alianță militară-politică. Această fracție importantă a românilor s-ar simți mai sigură față de marii noștri vecini de la Răsărit și pretențiile lor hegemonice când își vor reveni puțin, și desigur își vor reveni, din *knockout*-ul suferit în 1991. Pe de altă parte, se poate nădăjdui în mod legitim că Occidental va fi mult mai prezent în România în momentul în care și structurile lor militare vor poposi pe solul nostru.

Avantaje directe, deci, nu - îndirecte, da.

Desigur, aliații nu vor să accepte noi state atât vreme cât acestea mai au de reglat un contencios între ele. Există problema relațiilor dintre România și Ungaria. Dificultatea nu e de netrecut. Se știe care sînt antagonismele istorice ale Greciei cu Turcia. Totuși, aceste două state fac parte din NATO.

Dar nu trebuie uitat că importanța strategică a Turciei este atât de mare, încît se poate, și chiar este imperativ necesar, să se treacă peste conflictul cronic cu Grecia. De aceea, Alianța funcționează de multe decenii cu

această roată scîrțioasă în mecanismul ei. Ungaria și România nu au o poziție geopolitică tot atât de prețioasă și de aceea motivația aliaților de a accepta printre ei două țări care nu s-au pus de acord este mai mică.

Cu atît mai mult cu cît există opoziția formală și energetică a Rusiei. În mai multe rînduri, oficialii ruși și-au declarat profundă nemulțumire în legătură cu posibilitatea lărgirii la est a NATO.

Nord-atlanticii, și mai cu deosebire Statele Unite, au arătat că nu se simt legați de dorințele rusești (recent, chiar o astfel de deosebire de poziții s-a manifestat la Moscova, cînd Bill Clinton și Boris Elțin s-au întîlnit în cadrul reuniunii G7).

În ambianța tratatelor secrete, acest antagonism fățis este moderat de considerente mai subtile. În cercurile diplomatice occidentale se crede a ști că America nu este dispusă să umilească Rusia pînă la capăt. Pe de altă parte, este adevărat că forța relativă a Alianței atlantice i-ar permite să-și

împingă unii dintre pioni cu un pătrățel mai departe pe tabla strategică.

Care vor fi acești pioni și cînd se va produce mutarea? Considerentele istorice joacă în această privință un rol regulator. Frontierele reale ale Occidentului s-au întins în trecut numai într-o singură regiune pînă la granița rusească - și anume, în Polonia. Polonia, țară care a avut odată o feudalitate de tip apusean, țară catolică, poate pretinde de drept un loc în comunitatea apuseană. De aceea, este probabil, chiar sigur, spun acești oameni bine informați, că, în actualul raport de forțe, NATO și Rusia vor sfîrși prin a conveni asupra includerii rapide a Poloniei în sistemul militar occidental.

Același lucru este posibil și cu Cehia, a cărei apartenență la blocul răsăritean între 1948 și 1989 poate fi considerată aproape o întîmplare.

În aceeași perspectivă a criteriului istoric, se relevă faptul că România nu este considerată o țară occidentală. Se amintește mereu că ea a gravitat în sfera otomană și rusească, chiar și tradiția ei creștină e de natură orientală. Cancelariile apusene se vor arăta, prin urmare, mult mai puțin dispuse, ba chiar deloc dispuse să contrarieze susceptibilitatea Rusiei.

În situația de față, România are șanse foarte mici să fie acceptată în NATO, chiar dacă guvernul român și autoritățile Bruxellesului înmulțesc schimbările de polițeturi.

Oare trebuie, din această pricină, românii să se lase pradă fatalismului, pentru care de altminteri sînt atît de

talentați - consolidându-se cu poziția lor de „țară-tampon”, *no man's land* politic, totdeauna expus presiunilor de la Răsărit? Eu cred că nicicum. Dar pentru ca să nu cădem pradă fatalității istorice, o serie de condiții trebuie îndeplinite.

Mai întîi, relațiile cu Ungaria ar trebui să se îmbunătățească substanțial. Nu numai prin încheierea unui tratat politic, ci printr-o stare de adevărată colaborare, care să poată apărea ca o reconciliere istorică fundamentală. Europa ar putea răsufla ușurată, constatînd că o zonă de tensiune regională a fost lichidată. Ungaria, extrem de doritoare să intre în NATO, împiedicată mai ales de dificultățile diplomatice actuale cu România și Slovacia, ar deveni, în aceste condiții, partizanul nostru cel mai bun pentru adeziune.

În al doilea rînd, ar trebui ca România să facă dovada că s-a transformat cu adevărat pe plan intern. Semnul cel mai bun al schimbării ar fi o reformă totală a clasei politice. Ar trebui să nu mai dețină poziții oficiale persoane compromise, în anii din urmă, prin prietenii mai mult decât suspecte cu nostalgicii național-bolșevismului.

În astfel de condiții, se poate nădăjdui că poziția statelor din NATO s-ar putea modifica substanțial și că, găsînd în România o entitate politică după chipul și asemănarea celor apusene, s-ar putea trece cu mai mare ușurință peste susceptibilitățile rusești.

Am avut prilejul, chiar în coloanele acestei reviste, să spun că politica externă se face în țară. Asta înseamnă că România, ca și oricare altă țară, va avea destinul internațional pe care i-l va îngădui imaginea ei internă reală (și nu ficțiunile, mai mult sau mai puțin verosimile, imaginate de oficiile, mai mult sau mai puțin inteligente, de propagandă).

În ultimă instanță, deninde de no-resursele necesare pentru o revoluție pașnică, dotîndu-se cu o clasă politică capabilă să-l ancoreze în Europa și în structurile ei militaro-politice. Se vor găsi cei care să explice românilor care e miza acestor alegeri? Altfel, vom rămîne pentru foarte multă vreme într-o situație incertă, cunoscînd un eșec istoric, de pe acum schițat.

Geneva, aprilie 1996

Mai bem apă?

Pe data de 30 aprilie 1996, la Inspectoratul de Poliție Sanitară și Medicină Preventivă București (aparținînd Ministerului Sănătății) a avut loc o întîlnire între domnul doctor Nicolae Pol, directorul acestei instituții, conducerea Regiei de Apă a capitalei (subordonată Primăriei) și reprezentanții Institutului de Igienă și Sănătate Publică, ședință desfășurată cu ușile închise. După încheierea discuțiilor, d-l director Nicolae Pol ne-a prezentat situația actuală a apei potabile din municipiul București. Am aflat astfel că 90% din apa distribuită capitalei pentru consum este apă de suprafață, principalele surse care alimentează stațiile de pompare fiind rîurile Dîmbovița și Argeș. Legea prevede că pot fi utilizate ca surse ape de suprafață de categoria I, standard la care cele două rîuri nu mai corespund, în ciuda faptului că Ministerul Apelor nu recunoaște acest lucru.

În perioada 1-4 aprilie a.c., Inspectoratul de Poliție Sanitară și Medicină Preventivă a constatat că în 10-11 zone ale capitalei au apărut probleme în legătură cu starea apei potabile, motiv pentru care Regia de Apă a fost sesizată. Domnul director general al acestei regi, Costin Berevoianu, nu-și explică această stare de fapt, afirmînd că la stația de tratare a apei Roșu parametri calitativi ai apei sînt foarte buni, la tehnologia de preparare neînregistrîndu-se nereguli. Supoziția că o stație de tratare nu ar fi funcționat a fost respinsă de către d-l Berevoianu, singura ipoteză cu privire la situația creată fiind aceea a existenței unor factori poluanți locali.

Inspectoratul de Poliție Sanitară și Medicină Preventivă afirmă că pentru situațiile de poluare microbiologică a apei ar exista două explicații obiective și una subiectivă. Prima ar fi în vedere rețeaua veche a orașului, care favorizează apariția fenomenului de coroziune, motiv pentru care pot apărea spargeri ale conductelor, existînd riscul impurificării apei. A doua explicație ar fi dată de gradul mare de poluare a apei brute atunci cînd este depășită capacitatea de prelucrare a apei, iar a treia, subiectivă, apariția unor accidente în

exploatare.

În cazul existenței în apă a poluanților chimici, starea de sănătate a cetățenilor ar putea fi afectată; epidemii hidrice nu au mai apărut însă în București de foarte mult timp.

La ora actuală, ne asigură directorul Nicolae Pol, nu există dovezi că apa din municipiul București ar fi favorizat îmbolnăvirii. Cu toate acestea, se recomandă, pentru o siguranță deplină, folosirea de către fiecare familie a unui filtru de apă potabilă, care poate fi cumpărat la prețul de 65.000 lei.

Pentru viitor, Regia de Apă își propune realizarea programului de înlocuire a canalelor, aflat la ora actuală în stadiul de proiect, precum și finalizarea lucrărilor la stația de tratare Ogrezeni, investiție realizată în proporție de 30-40%. Ar mai fi necesare 150 miliarde lei. În condițiile unei finanțări de 10 miliarde lei pe lună, în 18 luni lucrătoare stația de tratare Ogrezeni va fi definitivată. Pe hîrtie, problemele se rezolvă simplu; în practică, însă, apar dificultăți. Căutarea de credite trebuie orientată în două direcții: una autohtonă (Ministerul de Finanțe și băncile române), iar alta internațională, prin apelul la Bursa Europeană de Credit și Banca Internațională. Aceasta din urmă însă nu finanțează decît lucrări inițiate de către ea. Pe de altă parte, creditele internaționale presupun garanții asigurate de către statul român.

Alegerile locale se apropie. Pe viitor, municipalitatea va trebui să-și exercite autoritatea asupra Regiei de Apă prin crearea de mecanisme specializate în controlul calității apei, prin asigurarea continuității lucrărilor, prin dezvoltarea sistemului în concordanță cu strategia urbanistică, protecția instalațiilor și asigurarea unei relații viabile cu asociația consumatorilor. Pînă la realizarea acestor proiecte, mai avem însă de băut destulă apă. Persoanele care dispun de un venit lunar substanțial vor continua să consume apă minerală cotidiană, celelalte „beneficiind” și pe viitor de diversificata ofertă a apei de la robinet fără riscuri prea mari.

MARIUS VASILE

ADMINISTRAȚIE LOCALĂ

Atenție: Prețul abonamentelor prin redacția „22” rămîne același

Deși costurile hîrtiei și ale tipografiei ne-au silit să creștem prețul revistei, prețul abonamentelor rămîne același pentru a veni, atît cît putem, în sprijinul cîntitorilor noștri fideli. Asadar, și de acum înainte abonamentele trimestriale contractate prin redacția 22 (nu la Oficiile Poștale) costă:

6.000 lei cu expediere prin poștă

5.500 lei cu ridicare de la redacție

Reduceri pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:

4.500 lei cu expediere prin poștă

4.000 lei cu ridicare de la redacție

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155, bl. D1, București.

Adevărurile (talon de pensie, adevărînte școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa: Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTÉS

Societatea civilă împotriva TVR

Luni 26 aprilie s-a desfășurat la Grupul pentru Dialog Social o întâlnire în cadrul căreia a fost prezentată o acțiune a Alianței Civice privind chemarea în judecată a Societății Române de Televiziune pentru încălcarea flagrantă a Legii nr. 41/1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și a Societății Române de Televiziune.

În actuala situație, TVR funcționează ilegal

Potrivit statutului propriu, Alianța Civică s-a simțit obligată să demareze această acțiune, motivele fiind prezentate în cadrul discuției de la GDS și ele privesc încălcarea mai multor articole din Legea nr. 41/1994. De exemplu, art. 49 din amintita lege prevede: „În termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi se constituie Consiliul de Administrație al Societății Române de Radiodifuziune și Consiliul de Administrație al Societății Române de Televiziune și se numesc președinții acestora”. Legea nr. 41/1994 a intrat în vigoare la data de 17 august 1994, dar nici până la această dată TVR nu are un consiliu de administrație. Privitor la această chestiune, Romulus Rusan, vicepreședinte al Alianței Civice, remarcă: „Despre actuala administrație Dumitru Popa s-a spus că este o variantă provizorie. În ce privește alegerea unui nou consiliu de administrație, problema a apărut la votarea reprezentanților partidelor politice și ai Societății Române de Televiziune. Au fost votați până acum doar reprezentanții partidelor din arcul guvernamental, nu și cei din opoziție. În ce privește aleșii personalului de specialitate din Televiziune, problema bate pasul pe loc de aproape doi ani. Sint persoane neagrare de Putere – și toate dintre cele care au prezentat un program foarte profesional, cum este d-l Liiceanu. Pentru că Sindicatul Liber din Televiziune își menține propunerile, face mereu alegeri și alege aceleși persoane, Parlamentul nu poate ajunge la acel cvorum de 2/3 necesar validării lor, dar se pare că nici partidele nu sînt deosebit de interesate în această problemă și chiar reprezentanții lor din comisiile de cultură, artă și mass-media nu sînt destul de activi pentru a forța o alegere și o completare a acestui consiliu de administrație. Astfel, la 20 de luni de la termenul cînd trebuia să existe Consiliul de Administrație, avem de-a face cu o instituție care funcționează ilegal, cu atât mai mult cu cît, în ultimul capitol al legii, articolul 54 spune: «Pe data intrării în vigoare a prezentei legi, Decretul-Lege nr. 136/1990 se abrogă». Societatea Română de Televiziune funcționează astfel după o lege care nu este respectată și, practic, după niște legi care au fost abrogate». Această situație este cu atât mai dureroasă cu cît audiența Televiziunii Române continuă să fie maximă – pentru 81% din populație, emisiunea de Actualități a canalului 1 al Televiziunii fiind unica sursă de informații. „Publicul este astfel rățâcit, înfundat în niște emisiuni de divertisment discutabile și frustrat de o adevărată

educație în privința regulilor elementare ale democrației și ale societății civile” (Romulus Rusan). Deși prin apariția televiziunilor independente și a rețelelor de cablu Televiziunea Română nu mai deține monopolul, cetățenii continuă să plătească o taxă trimestrială pentru TVR, plătind în același timp și la rețelele de cablu la care sînt abonați și care retransmit la rîndul lor emisiunile TVR 1. „De aceea, am considerat că trebuie să ne adresăm Justiției, introducînd o acțiune împotriva Televiziunii Române, și credem că toți cei care se simt sau ar trebui să se simtă legați de ceea ce ne doare pe noi, respectiv societatea civilă, sindicatele, ligile studențești și, nu în ultimul rînd, chiar comisiile de cultură, artă și mass-media ale Parlamentului, ar trebui să ni se alăture” (Romulus Rusan).

Cine domină Televiziunea domină viața politică în România

Că Puterea nu dorește la ora actuală o televiziune imparțială este un lucru cunoscut, iar situația aberantă în care de 20 de luni o lege nu este aplicată, cu concursul Parlamentului, nu este o situație întîmplătoare, a arătat Ana Blandiana: „Televiziunea Română se află într-un blocaj bine organizat. Ca și în Decembrie '89, TVR nu este un mijloc de presă în România, ci este o parte a vieții politice, este cea mai importantă armă care se află în mîna Puterii, iar ea va face tot ce se poate – oneori cu inteligență, alteori cu nerușinare, dar, în orice caz, fără nici o pauză – pentru a păstra această armă cel puțin pînă la alegeri”. În această situație, problema importantă care se pune în fața societății civile este de a nu uita nici o clipă această situație. „Cel mai important lucru este să nu ne obișnuim, să nu considerăm normală această «normalitate». Simplu fapt că din zecile de invitații pe care le-am făcut parlamentarilor și celor din Consiliul Național al Audiovizualului nu a fost onorată nici măcar una este un motiv să credem că toată lumea, cînd aude că se discută despre Televiziune, spune: «Păi, cine nu știe că asta este o problemă care e clar că nu se va debloca?». Nu trebuie să lăsăm nici o clipă să moară această problemă, pentru că importanța ei constă în faptul că, în acest an electoral, cine domină Televiziunea, cine o folosește, o manipulează, acela domină viața politică din România, acela domină jumătate din electoratul românesc, care nu are acces decît la această televiziune”. Încercarea de manipulare prin TVR 1 a potențialilor electori poate fi observată dintr-o

simplă monitorizare a aparițiilor liderilor politici pe canalul național. În cadrul emisiunii Actualități, în cursul lunii octombrie '95, Ion Iliescu a apărut de 25 de ori, Adrian Năstase de 12 ori, Oliviu Gherman de 9 ori, Petre Roman o dată, Emil Constantinescu o dată, Mircea Ciuraru o dată, Nicolae Manolescu o dată, iar restul deloc. Obediența actualiei administrații față de Putere poate fi la un moment dat înțeleasă, pentru că, după cum a arătat Petre Mihai Băcanu, o cercetare care este aproape încheiată dovedește o fraudă imensă în Televiziune, de aproape 300 de miliarde de lei, produsă în general prin agențiile de publicitate. „Sperăm ca în foarte scurt timp să putem da publicității date despre această situație și despre ce s-a întîmplat cu toți acei bani, acordați de la buget pentru susținerea activității Televiziunii” (Petre Mihai Băcanu). Numai că: „Ceea ce urmărește majoritatea parlamentară nu este constituirea unui nou consiliu de administrație, deoarece conducerea care funcționează acum este numită de președinte și de Guvern. Mai mult, în situația în care chiar corpul de control al Guvernului a descoperit acolo niște nereguli, acest consiliu este practic șantajat, el neputînd face altceva decît să se supună șantajului Puterii” (Radu Filipescu).

Cine se face vinovat de impasul din Televiziune? – aceasta a fost una din întrebările la care majoritatea vorbitorilor a încercat să răspundă. „Vinovat este Parlamentul, vinovați sînt toți cei care se află dincolo de majoritatea parlamentară, inclusiv partea de Parlament care aparține diverselor opoziții” (Ana Blandiana). „În situația de impas din acest moment ne aflăm și din cauza greșelilor făcute de noi. Puterea și-a numit oamenii ei, iar oamenii noștri au rămas pe dinafară. Unul din momentele decisive cînd s-a greșit a fost acela al trecerii la vot, după momentul audierilor. Noi am pierdut, deși aveam conducerea (profesorul Tepelea), aveam secretari și a.m.d. Cînd ne trimitem oamenii în lupta politică, trebuie să gîndim bine pe cine trimitem” (Călin Anastasiu).

Dacă răspunzător pentru situația actuală este în foarte mare măsură Parlamentul, care refuză să valideze candidații propuși de sindicatul Televiziunii, atunci de ce în judecată a fost chemată Televiziunea și nu Parlamentul? – s-a întrebă Gabriel Liiceanu. „Eu nu înțeleg de ce a fost dată în judecată Televiziunea și nu cei care sînt responsabili de neaplicarea legii în vigoare acum (votată în vara lui '94). Cine răspunde: Televiziunea, Comisia parlamentară, Parlamentul? Cine trebuia să vegheze? Televiziunea, care e dată în judecată, va spune că răspunderea aparține Parlamentului și nu ei. Există o formă juridică, Alianța Civică putea da în judecată Parlamentul pentru neaplicarea legii audiovizualului? Dacă știm că Parlamentul este vinovat, logic era să-l dăm

pe el în judecată”, a subliniat în continuare Gabriel Liiceanu, susținut în această argumentație de Călin Anastasiu – singurul parlamentar prezent în sală: „Toată această acțiune are mai mult un caracter simbolic și e bine să fie așa. Trebuie să se facă vîlvă. Numai că față de procesul care i s-a intentat, Televiziunea se poate eschiva ușor. Atacul s-ar fi putut da la «ticăloșul cel mare», la Parlament, poate că nu în formula asta; se puteau chema în judecată birourile permanente, de pildă – care înseamnă niște persoane, nu o instituție” (Călin Anastasiu).

În această acțiune îndreptată împotriva Televiziunii ar trebui implicat în mod direct și cetățeanul, care prin taxele pe care le plătește întreține instituția Televiziunii – și asta în lipsa unui contract de abonament între Televiziune și cetățean, așa cum prevede articolul 44 al Legii nr. 41/1994: „Abonamentul se obține pe baza unei cereri tip care conține și angajamentul de plată al abonatului”. Astfel, în situația de față, taxele percepute de Televiziune sînt ilegale. „Dacă nu veți apela la o acțiune practică, pe care cetățeanul s-o simtă imediat și în care să fie implicat în mod direct, greu veți realiza ceva. Televiziunea, nefiind fondată statutar, preia cotizații sau taxe ilegale. Se poate cere o despăgubire pentru perioada în care s-a plătit în mod ilegal taxa la Televiziune; aceasta trebuie returnată cetățenilor. La o asemenea acțiune, găsiți mai multă susținere – și ea va avea mai mult impact decît inițiativa de a da în judecată Televiziunea, pe motiv că nu este nominalizat Consiliul de Administrație. Adică acțiunea este pentru votare, restul sînt motivații. O acțiune teoretică nu atrage pe nimeni, o acțiune practică atrage pe toți” (Bogdan Hossu). Față de această remarcă, Ana Blandiana a arătat cît de important este ca și alte segmente ale societății civile, alte organizații neguvernamentale să se implice la rîndul lor în această acțiune: „Important ar fi ca să existe cît mai multe acțiuni care să atragă atenția oamenilor asupra punctelor nevralgice. Dacă GDS-ul sau Asociația pentru Protecția Ascultătorilor va intenta acțiune Parlamentului – există multe organizații care ar putea să o facă, chiar dacă ele nu au suprafața Alianței –, societatea civilă va fi sensibilizată. În felul acesta, s-ar putea manifesta exasperarea societății civile în fața ilegalității în care funcționează Televiziunea” (Ana Blandiana).

Cît despre șansele unui astfel de demers, Petre Mihai Băcanu a opinat: „Am toată speranța că demersul nostru are mari șanse de izbîndă la Tribunal. Nu știu ce se va întîmpla după ce vom cîștiga procesul. Oricum, îi vom zgîlbi foarte serios pe cei care au ignorat pînă acum intrarea în legalitate a postului național de televiziune”.

A rezumat IULIAN ANGHEL

ANUNȚ UMANITAR

Macovei Petru solicită ajutor umanitar pentru cumpărarea unui cărucior de invalid, necesar mamei sale, operată la Spitalul „Foișor” din București. Persoanele care doresc să contribuie cu sume de bani o pot face în contul umanitar 509.1 BANCA TURCO-ROMÂNĂ din Str. Ion Cîmpineanu nr. 16, București.

Mulțumiri anticipate.

JOSEF JOFFE
JAY BRANEGAN

Prinși în moara de la Maastricht

În prima săptămână a lunii aprilie, cele 15 guverne ale Uniunii Europene s-au întâlnit la Torino, în ceea ce mulți au numit o „conferință interguvernamentală istorică”. Scopul final al acestei întâlniri era acela de a rescrie regulamentul Uniunii Europene.

Optimismul liderilor de guverne care au participat la conferință nu a putut ascunde durerile cu care se confruntă UE. Rata șomajului este mare, încrederea în Europa este mică și continentul încă își caută locul adecvat în lumea lăsată în urmă de războiul rece. Tratatul de la Maastricht, din 1992, promisesse prosperitate acasă și un nou cuvânt în exterior, dar pînă acum Europa nu a făcut altceva decît să alunece într-un marasam economic și să îndure umilintele războiului din Balcani. Excesiv de ambițios, stîngaci și deficitar, tratatul s-a născut aproape mort. Respins o dată de danezi, acceptat cu mare greutate de francezi și catalizator al unui război fratricid în cadrul Partidului Conservator din Marea Britanie, Tratatul de la Maastricht a provocat o euro-criză, care încă mai dăinuie pe bătrînul continent. Acum, a spus Peter Ludlow, directorul Centrului de Studii pentru Strategii Europene din Bruxelles, „sarcina va fi aceea de a refăce încrederea popoarelor în Europa”.

Dar obiectivul Conferinței Interguvernamentale (CIG) depășește necesitatea de a stabili problemele existente. Scopul său este de a pregăti Europa pentru anul 2000 și mai departe – și mai ales pentru trei mari deziderate: includerea în Uniunea Europeană a fostelor state comuniste din Europa de Est, realizarea uniunii economice și monetare (UEM) prin adoptarea unei monede unice din 1999 și reproiectarea aranjamentelor de apărare și securitate, care de multă vreme s-au concentrat într-o organizație (NATO) condusă de SUA. Și pentru că această conferință va atinge, direct sau indirect, toate aceste probleme, Kohl a numit-o „cel mai hotărîtor eveniment istoric al secolului nostru și al celui următor”.

Moneda unică

Pe agenda de lucru a CIG nu se află totuși cea mai fierbinte problemă, cea mai ambițioasă aventură dintr-una: moneda comună care va înlocui marca, guldenul, șilingul etc. Uniunea Europeană Monetară (UEM) este cea mai dificilă, controversată și periculoasă problemă cu care se confruntă Europa din 1945 pînă azi.

Peste numai doi ani, UE va trebui să hotărască cine merită să fie membru în clubul care se va deschide în 1999. Se știe foarte bine care sînt dispozițiile. Cei aleși trebuie să corespundă criteriilor stabilite în 1992 prin Tratatul de la Maastricht, care a prescris un regim sever, de obicei ignorat de guverne: o datorie națională scăzută (nu mai mult de 60% din PNB), un deficit anual mic (care să nu depășească 3% din PNB), o rată a inflației scăzută (3,4% maxim) și stabilitatea ratei de schimb.

Toate bune și frumoase pentru orice națiune care aspiră la o putere monetară și fiscală. Dar, vai, o singură țară poate trece acest test: minusculele Luxemburg.

UEM este nevoită să împingă de la spate cel puțin Franța, Germania și

încă vreo cîteva țări mici. De ce? Marea Britanie nu vrea să se alătore; Italia și Spania sînt prea departe de a îndeplini condițiile impuse. Dar și Franța și Germania au probleme, mai ales atunci cînd este vorba de raportul deficit-PNB. Și atunci, ce rămîne de făcut?

Iată de ce Hans Tietmeyer, șeful atotputernice Bundesbank, a spus că 1999 este o dată foarte apropiată: „Aminarea ar fi o dramă, dar eșecul o tragedie” și a adăugat: „Ar fi mai bine să întîrzie trenul decît să ne trezim cu o deraiere”. Nici cancelarul Helmut Kohl, nici președintele Chirac, ambii legați, ca Ulise, de catargul UEM, cu urechile astupate cu cer, nu au fost prea fericiți la auzul acestor considerații. Dar, din nefericire, Tietmeyer are dreptate.

Nu e nevoie să cunoști prea multă economie ca să pricepi ideea funda-

mentală exprimată de el. Există doar două condiții pe care națiunile trebuie să le îndeplinească pentru a participa la uniunea monetară. Fie se supun unui suveran comun, cum ar fi SUA, fie se comportă ca și cum ar asculta de o singură voință politică.

Cam la asta se reduce toate imperatiile de la Maastricht: ca să fi demn de UEM, trebuie să urmezi aceeași politică monetară și fiscală. Atunci monedele naționale nu vor mai fi supuse fluctuațiilor ratei de schimb. Din păcate, „uniunea monetară” este un sinonim pentru „suveranitate pierdută”. Dacă, să spunem, țările „A”, „B” și „C” se angajează să adopte aceleași strategii economice, ele promit, de asemenea, să renunțe și la o mare parte din suveranitatea lor. „A” nu mai poate să recurgă la devalorizare pentru a-și stimula economia, iar „B” nu-și va mai ridica ratele dobînzilor pentru a face rost de capitalul străin de care are mare nevoie. Guvernele democratice sînt deosebit de refractare la ideea de a-și ceda aceste puteri, căci ele știu că mandatul lor este strîns legat de buzunarul alegătorilor.

În vremurile bune, ele puteau fi mai generoase cu autonomia lor, dar azi, cînd toată Europa se confruntă cu depresiunea și cu șomajul, acest lucru este greu de acceptat. De aceea, „Domnul Bundesbank” are dreptate cînd spune că termenul este „strîns”. Nu este suficient să dorești un lucru frumos cum este o Europă unită. Guvernele trebuie să fie de o onestitate crudă cu ele înșile atunci cînd răspund la întrebările: „Chiar vreau să renunț la suveranitate, acum, cînd ea este atît de importantă?” și „Este acesta momentul potrivit?”. Au mai rămas 32 de luni pînă la „Ziua M” și doar Luxemburgul a trecut în cercul magic.

EUROPA

Politica externă și apărarea

Cel mai mare neajuns al Tratatului de la Maastricht a fost modul cum a tratat cele două obiective. Inițiati-vele țărilor sînt înăbușite pentru că deciziile trebuie să fie unanime. Chiar dacă majoritatea guvernelor sînt dispuse să renunțe la cererile lor, Marea Britanie se opune din nou. În probleme de securitate, cele 10 state care fac parte din Uniunea Europeană Occidentală au fost însărcinate să constituie viitorul braț al apărării al UE, dar nimeni nu ne poate spune ce înseamnă asta. Nemții, englezii, olandezii și alții nu doresc să submineze NATO ca bastion al apărării europene. Anglia respinge propunerile franco-germane de a aduce Uniunea Europeană Occidentală în UE, în timp ce țări neutre ca Suedia și Irlanda nici nu vor să audă de participare la o alianță militară, deși ar fi gata să sprijine o acțiune comună a UE pentru misiuni de menținere a păcii.

O soluție ar fi crearea unei „identități defensive” europene în cadrul NATO, idee care a cîștigat o nouă credibilitate o dată cu recenta decizie a Franței de a juca un rol mai activ în cadrul Alianței Atlanticului. Scopul este acela de a găsi o cale de organizare a unei „coaliții (europene) a celor capabili și dornici” să preia misiunile

militare sub umbrela NATO, dar fără SUA. Nimeni nu crede că se va ajunge la o hotărîre finală în privința unui subiect atît de complex și de sensibil, dar se poate pregăti calea pentru o dezbatere transatlantică mai largă.

Extinderea Uniunii Europene

Cu toate că în principiu s-a luat hotărîrea de a admite noi membri, procesul de selecție va începe ceva mai tîrziu, după terminarea CIG. Acum este momentul de reglare a mecanismului de adoptare a deciziilor în cadrul UE, astfel încît acesta să nu se împotmolească atunci cînd numărul membrilor va ajunge la 27.

Una dintre propunerile de reformă cele mai controversate este cea de a permite luarea mai multor decizii prin vot majoritar. Majoritatea conduce deja în unele domenii comerciale din cadrul Europei, dar nu și în probleme cum ar fi legile referitoare la mediul înconjurător sau taxele indirecte. În astfel de domenii, o singură țară se poate opune oricărei acțiuni pe care o socotește dezavantajoasă. Dacă această stare de lucruri nu se schimbă, o uniune mai largă ar duce la paralizarea organizației.

Desigur, aspectele discutate de CIG sînt mai numeroase. Dar, așa cum spuneam și la început, scopul principal al întîlnirii de la Torino a fost revizuirea Tratatului de la Maastricht, înlăturarea compromisurilor neplăcute și definitivarea unor probleme lăsate în suspans. Se pare însă că membrii UE nu au căzut încă de acord asupra direcției spre care trebuie să se îndrepte.

Traducere și adaptare după revista TIME de ADRIANA TUDOR

9 Mai Ziua Europei

Europa, „bătrînul continent” cum i se mai spune, are și ea o zi de naștere sau mai bine zis de renaștere. Ziua în care, devastată de două războaie mondiale și înfricoșată de spectrul unui al treilea, Europa își mobiliza toată inteligența de geniu în „Planul Schuman”. Planul omului de stat francez propunea celor doi inamici tradiționali, Franța și Germania, un exercițiu de încredere reciprocă absolută: punerea sub control internațional a industriilor lor de armament.

Lansat public pe 9 mai 1950, Planul Schuman a avut efecte mult mai spectaculoase decît ar fi crezut mulți. Nu numai Franța și Germania, ci și țările Beneluxului și Italia l-au adoptat, punînd astfel bazele unei Comunități Europene ce avea să însemne, în numai cîteva decenii, o cooperare economică care ducea la desființarea granițelor dintre țările membre. Comunitatea a primit noi și noi membri, atrași de pacea și prosperitatea pe care aceasta le oferea cetățenilor săi, și s-a extins asupra a noi și noi domenii, incluzînd politica externă și de securitate, combaterea crimei organizate etc.

Astăzi Comunitatea, care, prin intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht, a devenit Uniunea Europeană, este pusă în fața unei noi încercări istorice. Numărînd deja 15 state membre, se pregătește să ofere un răspuns celor 10 (sau mai multe – numărul lor este în creștere) state din Est ce aspiră la statutul de membru al UE. Pentru a face asta, o reformă substanțială a propriilor structuri este necesară. Conferința Interguvernamentală ce a început anul acesta la Torino și-a propus să ofere un răspuns tuturor acestor probleme. O încercare istorică reprezintă integrarea și pentru țările candidate, printre care se numără și România. „Înarmată” cu un Acord de asociere care prevede posibilitatea aderării, precum și cu o strategie de preaderare elaborată de Comisia Europeană, România își asumă obligațiile de candidat la Uniunea Europeană, susținută de un puternic curent de opinie pro-european (97% din români ar vota pentru aderare în cazul unui referendum, potrivit ultimului Eurobarometru pentru Europa Centrală și de Est).

Pentru a sărbători această patrie comună afit Vestului, cit și Estului, Europa, Delegația Comisiei Europene în România, împreună cu ambasadele și centrele culturale ale țărilor membre ale UE și statelor asociate organizează Festivalul Filmului European.

Festivalul se va desfășura în perioada 10–16 mai în București, la cinematograful Studio, urmînd apoi să se deruleze și în Timișoara, Cluj și Iași.

Manifestația studenților din 10 Mai 1946

După instalarea la putere a guvernului Petru Groza, la 6 martie 1945, comuniștii, susținuți de Moscova, au pornit campania, ireversibilă și tenace, de comunizare a țării. Insinuarea politică, însoțită de metoda agresiunilor fățișe, a penetrării și coruperii celor mai diverse păături sociale și a practicilor neconstituționale au dus la greva regală din 20 august 1945, care a durat pînă la 7 ianuarie 1946. Regele Mihai a sesizat puterile garante de la lalta de situația periculoasă și nesigură în care se găsea țara. Populația a reacționat printr-un val de manifestări de simpatie cu suveranul, care au culminat cu uriașă demonstrație din Piața Palatului, de la 8 noiembrie 1945, soldată cu represiuni și arestări masive.

O a doua mare demonstrație a avut loc la 10 Mai 1946, zi care avea o înțreită semnificație: instaurarea domniei dinastice prin Carol I de Hohenzollern, proclamarea independenței de la 10 Mai 1877 și instaurarea monarhiei constituționale din 10 Mai 1881. Pentru a deturna această semnificație, comuniștii au hotărît să serbeze în aceeași zi victoria aliaților asupra Germaniei fasciste, ceremonie ce avea ca punct culminant dezvelirea oficială a statuii soldatului sovietic „eliberator”. Studenții au reacționat prompt și au ieșit în stradă. Coloana de manifestanți ajunge în fața tribunei oficiale, silindu-i pe demnitarii comuniști să asculte punctul de vedere al studențimii: „Regele și Patria!”, „Jos comuniștii!”.

Am consemnat mai jos cîteva mărturii ale celor care, la acea vreme studenți, au manifestat de 10 Mai.

ION BĂRBUS 10 Mai 1946 – o continuare a lui 8 noiembrie 1945

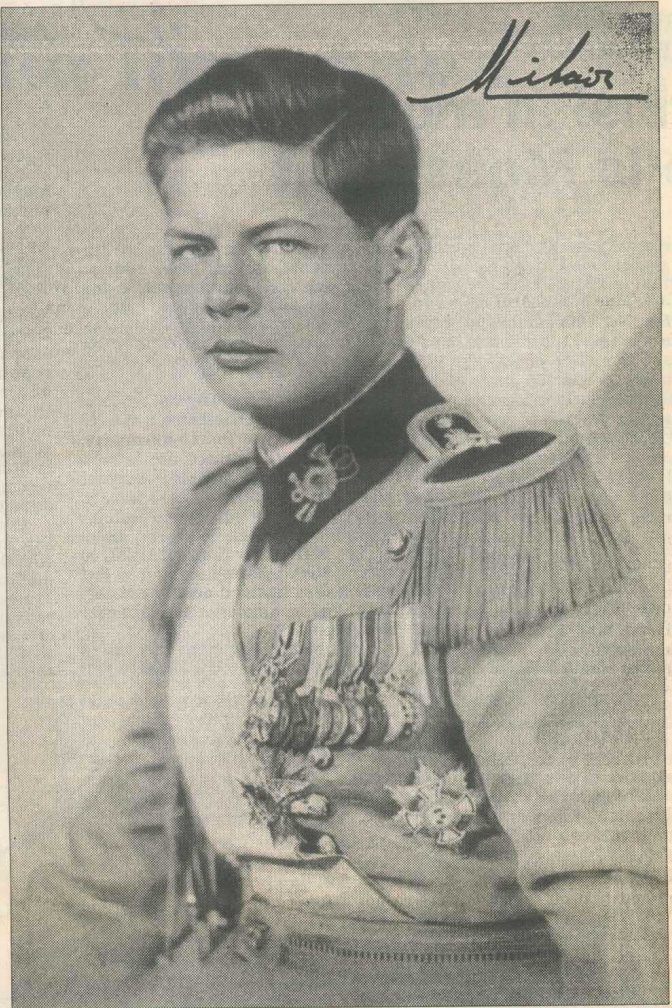
În 1946 eram președintele Tineretului Universitar Național-Tărănesc pe țară. Manifestația studențească din 10 Mai 1946 a fost o continuare a manifestației din 8 noiembrie 1945, cînd, în urma provocărilor comuniste, s-a tras în mulțimea adunată în Piața Palatului. Spun că a fost o continuare, pentru că, atît în 8 noiembrie '45, cît și în 10 Mai '46, am manifestat pentru Rege și împotriva comuniștilor. Nu numai țelurile, dar chiar și sloganurile erau aceleași: „Regele și Patria!”, „Jos FND!”, „Jos comuniștii!”. La acea vreme, organizația Tineretului Universitar Național-Tărănesc, al cărei președinte pe țară eram eu, număra între 8.000 și 10.000 de studenți; dacă la 8 noiembrie '45 a participat la manifestație toată studențimea capitalei, indiferent de apartenența politică – mă refer la PNT, PNL și PSDR-Titel Petrescu –, la 10 Mai '46 manifestația a fost organizată și susținută aproape în exclusivitate de studenții țărăniști.

Pentru 10 Mai am hotărît ca studenții să plece din trei puncte: de la Facultatea de Drept, de la sediul organizației noastre, din strada Clemenceau, și din Piața Romană, din fața Academiei Comerciale. Voiam să ajungem în Piața Victoriei, unde avea loc parada militară, în fața

tribunei cu oficialități, în care se aflau Regele și membrii guvernului Groza. În aceeași zi, urma să se dezvelească statuia soldatului sovietic „eliberator”. Înaintînd pe bulevardul Ana Ipătescu, coloana noastră mergea în contrasens cu armata, care se retrăgea de la paradă, și a trebuit să ocolim prin strada Grigore Alexandrescu și apoi prin Ștefan cel Mare, ca să ajungem în Piața Victoriei. Deși mai multe cordoane de polițiști încercaseră să ne blocheze calea, am reușit să trecem. Totuși, fără acordul tacit al armatei, care nu ne-a împiedicat să înaintăm, n-am fi putut ajunge la tribună. Cînd ceremoniile dezvelirii statuii ostașului sovietic erau pe sfîrșite, masa de studenți, căreia i s-a adăugat mulțimea de pe trotuare, a pătruns în piață, oprindu-se în fața tribunei oficiale. Am scandat „Libertate!”, „Regele și Patria!”, „Jos comuniștii!” și i-am silit astfel pe oficiali să rămînă pe loc o jumătate de oră.

După retragerea oficialilor, demonstrația a continuat, coloana ajungînd pînă în piața palatului regal, unde s-au scandat din nou aceleași lozinci, iar liderii studenților au ținut discursuri. Atunci, Regele Mihai a ieșit la balcon și a salut mulțimea. Ulterior, în *Scinteia*, Silviu Brucan califică manifestația noastră „au ieșit haitele”.

La acea vreme, studențimea era foarte atentă la cursul politicii în țară. Fiecare student, chiar dacă nu

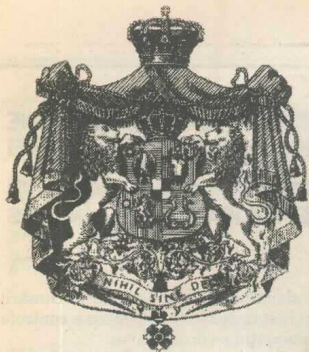
era înscris într-un partid, avea opțiuni politice foarte clare. Nu exista noțiunea de „apolitic”, pe care, din păcate, am auzit-o atît de des după Decembrie 1989. Reacția studențimii împotriva comunismului venea atît din cunoașterea atentă a situației politice, cît și din trăirea profundă a acesteia. Mulți studenți fuseseră pe front sau aveau rude întoarse de acolo și oricine fusese dincolo de Nistru, doar orb să fi fost, să nu-și fi dat seama ce înseamnă comunismul. Mai trebuie spus că nivelul cultural impus de profesori excepționali era atît de ridicat, încît reacția negativă a studenților la comunism devenise aproape instinctivă. Apoi, Regele reprezenta pentru noi instituția demnității naționale. Eram perfect conștienți că, dincolo de componenta afectivă, monarhia constituțională reprezenta factorul de echilibru în țară. În plus, Regele Mihai ne era foarte apropiat, întrucît el era cel care, la deschiderea fiecărui an universitar, ni se adresa cu cuvinte de îndemn și încredere. În afară de asta, mulți dintre noi îl puteam vedea în ocazii mai puțin ceremonioase – la șezători literare sau cercuri de studii –, prilejuri cu care suveranul se arăta foarte accesibil și comunicativ. Studențimea îl iubea și chiar vedea în el un idol.

În aprilie 1947, am fost arestat și am făcut 17 ani de pușcărie. Pînă în 1964.

PAUL LĂZĂRESCU În 1946 eram cu toții optimiști

După manifestația din 8 noiembrie 1945, la care au participat cel puțin 100.000 de oameni, o a doua manifestație importantă a fost cea din 10 Mai 1946. Manifestația a fost pregătită de Tineretul Universitar Național-Tărănesc și s-a desfășurat în fața tribunei oficiale, unde urma să aibă loc parada militară. Tribuna oficială fusese montată în spatele statuii soldatului sovietic, ce avea să fie dezvelită la sfîrșitul paradei militare, statuie ce se afla la întretaieriul bulevardelor Jianu și Kiseleff, în actuala Piața Victoriei. Tribuna era orientată cu fața spre Ministerul de Externe (actualul sediu al Guvernului). 10 Mai era Ziua Națională, încă nu fusese schimbată, dar era totodată și Ziua Victoriei. Noi am manifestat atunci în special pentru ziua Regelui, pentru că trebuie spus că în perioada dintre 8 noiembrie 1945 și 6 martie 1946, cît a durat guvernarea Rădescu, au avut loc numeroase manifestații, atît comuniste, cît și anticomuniste.

Studenții s-au strîns în mai multe puncte ale capitalei, locul principal de întîlnire fiind cîminul Politehnicii, amplasat vizavi de ambasada sovietică, care fusese instalată în fostul palat al Reginei Maria, pe bulevardul Kiseleff. Cîminul Politehnicii era fieful Tineretului Universitar Național-Tărănesc. Alți studenți au venit dinspre străzile adiacente bulevardu-

lui Jianu și numărul lor era în jur de 8.000-10.000. În timpul ceremoniei de dezvelire a monumentului, coloana studenților a pătruns în piață și a ajuns în fața tribunei oficiale, unde, în afară de Majestatele Lor Regale, Regele Mihai și Regina Mamă, se mai aflau generalul Susaikov, proaspăt numit în funcția de șef al Comisiei aliate de control, adjunctul său, generalul Vinogradov, alți reprezentanți ai Comisiei aliate de control, precum generalul american Kailer și colonelul englez Stevenson, și, bineînțeles, membrii Guvernului. Mi-aduc aminte foarte bine de figura lui Tătărăscu, ministrul de Externe, care purta joben și tremura de frică să nu fie linșat. Noi am defilat și am manifestat în favoarea Regelui.

Regele a coborât din tribună și s-a urcat în mașină. Noi am înconjurat mașina și l-am însoțit până în Piața Palatului. Pe tot acest parcurs, poliția și armata, loiale încă Regelui, nu i-au împiedicat pe studenți. Nu a existat nici o contramanifestație, deoarece, la momentul acela, comuniștii erau nepregătiți și nu se așteptaseră ca noi să apărăm. Manifestația propriu-zisă s-a desfășurat între Piața Victoriei și Piața Palatului. Din câte îmi amintesc, n-au existat represiuni imediate, doar poate câteva arestări de scurtă durată, în orice caz de necomparat cu represiunile de la 8 noiembrie 1945. În *Dreptatea*, N. Carandino a scris despre studenții țărăniști care demonstraseră în 10 Mai un editorial intitulat „Băieții lui Maniu”. Abia după această perioadă, când guvernul Groza a început să se consolideze, au urmat arestări masive. La un an de la manifestația din '46, am fost și eu arestat.

A fost primul proces al Tineretului Național-Țărănesc. În vremea aceea, studenții erau foarte interesați de ceea ce se întâmplă în jurul lor. Eram cu toții optimiști, nu numai studenții, ci și cei de la sate. La sfârșitul anului, după terminarea examenelor, studenții au plecat liniștiți în vacanță. La întoarcerea lor, situația avea să se înăprească mult.

A. CAZACLIU Regele - simbolul țării

Eram student la Construcții și, la începutul anului 1945, am intrat în organizația Tineretului Universitar Național-Țărănesc (TUNȚ), pentru că, prin educație, mă formasem ca național-țărănist, dar și pentru că ideile mele de atunci coincideau cu ideile acestei formațiuni. În 1945 am participat la manifestația de la sfârșitul lui februarie și la cea din 8 noiembrie, când am trăit primele șocuri: am avut de-a face cu minerii de atunci, niște așa-zii muncitori, dotați cu lanțuri în furtun de cauciuc și care aveau misiunea să-i împrăștie pe studenți (ca și în 1990). Atunci, un astfel de miner m-a

lovit, spărgându-mi capul și lăsându-mă leșinat în stradă. Însă poliștii, la acea vreme, nu erau încă total de partea cealaltă: ei m-au ridicat de jos, m-au scos din mulțime și m-au pansat.

În mai 1946 pregăteam cu multă febrilitate manifestația din 10 Mai, cu atât mai mult cu cât înțelegem că situația se înclina deja mult în favoarea comuniștilor. În copilărie crescusem cu un respect foarte mare față de ziua de 10 Mai, care, pentru noi, avea o triplă semnificație: venirea domnitorului Carol, proclamarea independenței țării în 1877 și instaurarea monarhiei constituționale în 1881. Tineretul țărănist a pregătit pentru 10 Mai o mare manifestație: cu câteva zile înainte ne procuraserăm portretele Regelui Mihai și confecționaserăm pancarte. Tineretul Universitar Național-Țărănesc își avea sediul în strada Clemenceau, lângă Ateneu. Toate facultățile aveau stabilite din ajun puncte de întâlnire. Noi, cei de la Construcții, un grup de 80-100 de studenți, am plecat în jur de ora 10 de la sediul din Clemenceau, luând-o pe bulevardul Brătianu (actual N. Bălcescu). Pentru că trăiserăm experiența manifestațiilor din februarie și noiembrie '45, ne așteptam să avem probleme (poate chiar ciocniri) și, ca să nu putem fi împrăștiați, mergeam în coloană ținându-ne de braț. Scandam „Regele!”, „Regele și Patria!” și, bineînțeles, lozinci anticomuniste. Pe drum însă se alipeau coloanei noastre și alte grupuri de studenți din TUNȚ, de la alte facultăți. Ne adunaserăm foarte mulți și în drumul nostru ne-au întâmpinat mai multe cordoane de poliști și civili, dar noi eram un adevărat puhoi. Cu oarecare busculadă, dar fără incidente prea violente, am trecut și am ajuns în Piața Palatului. Regele Mihai a apărut la balcon și ne-a salutat. În piață, conducătorii studenților au ținut discursuri despre semnificația zilei de 10 Mai. Între timp, dinspre străzile vecine cu Piața Palatului au apărut grupuri, grupuri de muncitori. Au început altercații, busculade, bătăi. Nu mi-am dat seama cum anume, dar, la un moment dat, două mașini au fost răsturnate și au luat foc, dar nu în zona în care se aflau studenții, ci în cea din care veniseră așa-zii muncitori. (În 1990 am putut să văd că invenția cu datul foc mașinilor, care era un act provocator, data din 1946.) Cu toate acestea, atmosfera era de foarte mare entuziasm - majoritatea eram studenți, dar alături de noi erau și oameni mai în vârstă. Acolo, în piață, toți eram stăpîniți de sentimente foarte puternice. Eu, personal, fugisem de la 14

ani, în 26 iunie 1940, din Chișinău, atunci când rușii au ocupat Basarabia. Știam prea bine ce înseamnă rușii, iar în București basarabienii erau mai urmăriți decât alții; pe de-o parte sufeream că am fost învinși, că intrau rușii peste noi, pe de altă parte trăiam cu speranța, cu încrederea că americanii vor deschide al doilea front în Salonic și că ne vor elibera. Noi, studenții, aveam gândul de a menține țara într-o formă în care ea să poată reveni la ceea ce a fost înainte de 1940. Printre studenți era un curent extraordinar de românesc. Țineam mult la Rege, pentru că el reprezenta simbolul țării: era cel cu care trecuserăm prin război, cel care scosese țara din război prin actul de la 23 August 1944 și speram ca tot el să readucă România alături de celelalte țări apusene.

Am auzit că în ziua manifestației s-ar fi făcut arestări. La două-trei zile, pe la 4 dimineața, ne-am trezit la ușa casei cu doi poliști și doi civili. Pe mine mă căutau. Poliștii m-au luat și m-au dus să dau o declarație la Direcția Poliției, iar cei doi civili au

făcut o percheziție minuțioasă. Au confiscat tot ce li s-a părut suspect de a fi anticomunist - cărți de literatură, în special. Deci m-au arestat și timp de o lună nu mi s-a spus nimic, dar am înțeles că este în legătură cu manifestația de la 10 Mai. După o lună am fost trimis la Curtea Marțială cu proces și condamnat, în baza unei legi de pe timpul lui Antonescu, pentru participare la manifestație interzisă. Am fost condamnat la închisoare 3 luni și, spre deosebire de alți colegi ai mei, nu am făcut recurs. Eram mîndru de ce făcusem și socoteam o cinste condamnarea politică. De altfel, în '48 am fost din nou arestat pentru difuzarea de manifeste anticomuniste și condamnat la un an închisoare.

Am rămas în atenția Securității pînă prin anul 1988 și foarte tirziu (1974-1975) au încetat să mă întrebe ce știu de colegii de-ai mei cu care manifestasem în 10 Mai 1946.

Pagini realizate de
RODICA PALADE

În 1996,
Regele Mihai I de România
rămîne tot exilat
de către comuniști

Bancă de date - anul 1946

Anul acesta se împlinesc 50 de ani de la alegerile din 19 noiembrie 1946.

Fundația „Academia Civică” alcătuiește o monografie a acestui eveniment, care a dat, pe plan extern, o aparență de legalitate instalării puterii comuniste în România.

Persoanele din București sau provincie, din țară sau străinătate, care pot da relații despre pregătirea și desfășurarea acelor alegeri sînt rugate să se adreseze de urgență Fundației „Academia Civică”,

- fie în scris, pe adresa București, sector 1, CP 22-216,

- fie prin tel./fax nr. 312.58.54,

- fie la telefon nr. 659.59.09 (în atenția Anei Blandiana sau a lui Romulus Rusan).

Relațiile pot consta în oferirea de obiecte, fotografii sau documente (care vor putea fi apoi copiate și înapoiate), în scrierea de scurte amintiri sau în înregistrarea de mărturii de către echipele de istorie orală, formate din studenți (în acest caz, comunicați-ne dorința și adresa dv.).

Cel mai mic amănunt de conținut, de substanță sau de culoare poate contribui la restabilirea adevărului și la includerea lui în banca de date a Memorialului de la Sighet.

Fundația „Academia Civică”

GRIGORE NANDRIȘ

MEMORIU

DREPTURILE NAȚIUNII ROMÂNE
ASUPRA BASARABIEI ȘI BUCOVINEI
DEPORTĂRILE POPULAȚIEI ROMÂNEȘTI
DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN URSS

Acest text a așteptat 50 de ani pînă să ajungă la publicul românesc. Autorul său, Grigore Nandriș, este un savant român remarcabil și un om de mare probitate morală. Dacă destinul nu i-ar fi dat șansa să fie profesor universitar la Londra, ar fi fost deportat în Siberia, împreună cu sora sa, Anița Nandriș, ale cărei memorii i-au emoționat pe cititorii editurii Humanitas. Anița Nandriș este astăzi un nume de referință pentru victimele românești ale Gulagului, dar și un nume al culturii române. Memorialistica ei și memoriul, redactat în 1946, pe care Grigore Nandriș l-a trimis Conferinței de pace de la Paris (din păcate, fără rezultate practice în epocă) se completează reciproc. Ambele scot la lumină o gravă încălcare a drepturilor omului, o nedreptate istorică: tragedia populației românești din provinciile cedate ca urmare a Pactului Ribbentrop-Molotov.

Întîmplarea a făcut ca acest memoriu să ajungă la redacția revistei „22” tocmai în momentele cînd se discută tratatul cu Federația Rusă și se fac presiuni din partea rusă pentru ca Pactul Ribbentrop-Molotov să nu mai fie menționat. Cele două părți din memoriu publicate anterior se referă la „atentatul etnic” care îl constituie deportarea populației românești în URSS și la relațiile româno-ruse de la 1711 pînă la 1946. Cu această ocazie, se dau și datele necesare despre istoria tezaurului românesc aflat la Moscova și citate din scriitori ruși afirmînd caracterul românesc al Basarabiei.

Publicăm acest memoriu nu pentru a solicita modificări de frontieră care ar complica intrarea României în NATO, ci pentru ca istoria falsificată timp de decenii să fie repusă în drepturile ei.

Textul de față reprezintă traducerea memoriului după ediția spaniolă din anul 1956 (traducător prof. Catrina Rodica). (GABRIELA ADAMEȘTEANU)

Profesorul Grigore Nandriș

(Urmare din numărul trecut)

DREPTUL ISTORIC

1. BASARABIA

Regiunea dintre Prut și Nistru a fost numită Basarabia după ce a căzut sub dominație rusă

Provincia cunoscută azi sub numele de Basarabia a făcut parte din Principatul Moldovei, constituit ca stat unitar în secolul al XIV-lea. Acest principat, care se extindea de la Carpații orientali pînă la Nistru, a fost constituit de o populație omogenă românească. Principii români care au domnit în aceste principate au fortificat succesiv frontiera pe Nistru pentru a se apăra de tătari, care cuceriseră deja, pe parcursul secolului al XII-lea, regiunile din estul Nistrului, de unde invadau deseori teritoriul Moldovei. Ruinele acestor cetăți fortificate (Hotin, Soroca, Tighina, Cetatea Albă) stau azi mărturie, pe malul occidental al Nistrului, constituind o mărturie evidentă a prezenței românești pînă la acest riu. Pe vremea aceea, teritoriul Rusiei era împărțit în diferite principate, care trăiau sub dominația tătară.

Ducatul Moscovei nu a reușit să-și cucerească independența pînă la jumătatea a doua a secolului al XV-lea, pe vremea lui Ivan al III-lea.

Începînd din acest moment, țării Moscovei și-au extins autoritatea în toate direcțiile, ajungînd în 1792 la Nistru, în contact direct cu Moldova. La acea dată, Principatul Moldovei avea mai mult de patru secole de existență și pe toată această perioadă frontiera sa de est a fost Nistru.

Obiectivul Rusiei era să ajungă la Constantinopol (Istanbul) și să deschidă un drum spre Mediterana. (...)

În 1806, la începutul unui nou război între Rusia și Turcia (al 5-lea război ruso-turc pentru dominația asupra țărilor riverane Mării Negre), armatele rusești intră în Moldova, pe care o ocupă pînă în 1812, cînd, prin pacea de la București, Turcia, fără a avea vreun drept și fără să țină seama de

tratatele existente între ea și Moldova, cedează Rusiei regiunea cuprinsă între Prut și Nistru. Atunci, această regiune nu avea un nume. A fost numită Basarabia abia după ce a căzut sub dominație rusă. Prin ocuparea Basarabiei, Rusia a juns la gurile Dunării și a înaintat cu încă un pas spre Constantinopol. Cum puterea Turciei era în scădere, Rusia a hotărît să-i dea lovitura de grație. Cu acest scop și pentru a-și facilita intrarea în Balcani, a desfășurat o intensă campanie propagandistică printre popoarele slave aflate sub dominație turcească (bulgari și sîrbi), prezentîndu-se ca fratele ortodox și clar doritor să-i ajute să-și recapete libertatea, în felul în care acum se pretinde apărătoare a proletariatului și tînde spre dominație mondială, utilizînd forța de pătrundere a comunismului.

Occidentul – sprijinitor al Turciei contra Rusiei în războiul Crimeii

În 1854 izbucnește un alt război ruso-turc: războiul Crimeii. Puterile europene, dîndu-și seama de obiectivele urmărite de Rusia și conștiente de slăbiciunea turcilor, le-au venit acestora în ajutor pentru a opri înaintarea Imperiului rus spre Mediterana, imperiu ale cărui forță și expansiune erau un motiv de îngrijorare în cancelariile europene. Războiul s-a terminat în 1856 cu victoria aliaților, care cuceriseră fortăreața Sevastopol din Crimeea. Una din consecințele acestui război a fost obligarea Rusiei la recedarea sudului Basarabiei. S-a făcut astfel dreptate poporului român, dar puterile europene doreau de asemenea

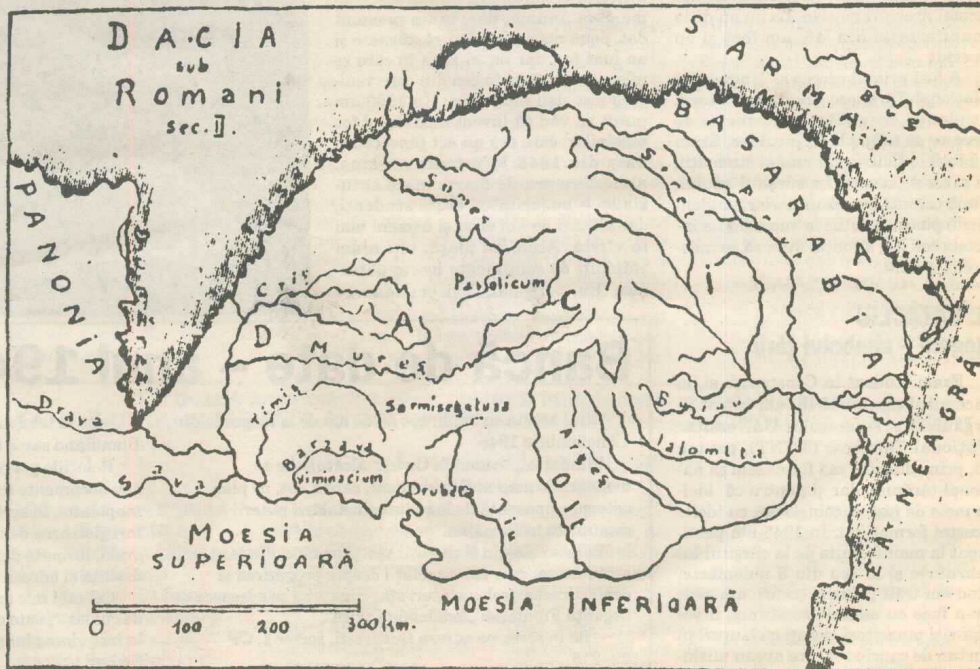
îndepărtarea Rusiei de gurile Dunării și instalarea lor aici pentru a controla navigația pe acest fluviu.

Patrioții români din principatele Moldova și Valahia, dîndu-și seama de marele pericol pe care-l reprezenta Rusia, începuseră deja de mai bine de un sfert de secol să lupte pentru unirea celor două principate. Influența de ideile liberale ale occidentului european și cu sprijinul activ acordat de Franța lui Napoleon al III-lea, acești patrioți reușesc să depășească toate dificultățile și să proclame, la 24 ianuarie 1859, unirea celor două principate românești și formarea statului român. Rusia nu era de acord cu această unire, pentru că era conștientă că va fi mai greu să anexeze cele două principate care deveniseră un singur stat. Pe de altă parte, Basarabia nu putea fi împiedicată să se simtă atrasă de acest nou stat românesc. În fapt, era previzibil că populația Basarabiei, care nu încetase să lupte pentru libertate, își va intensifica lupta în acest sens.

Războiul din 1877: lipsa de scrupule a Rusiei față de aliata sa, România

Pentru a nu-i da tînărului stat românesc timp să se consolideze și, de asemenea, pentru a-și realiza vechiul vis de cucerire a Constantinopolului, Rusia declară război Turciei în 1877.

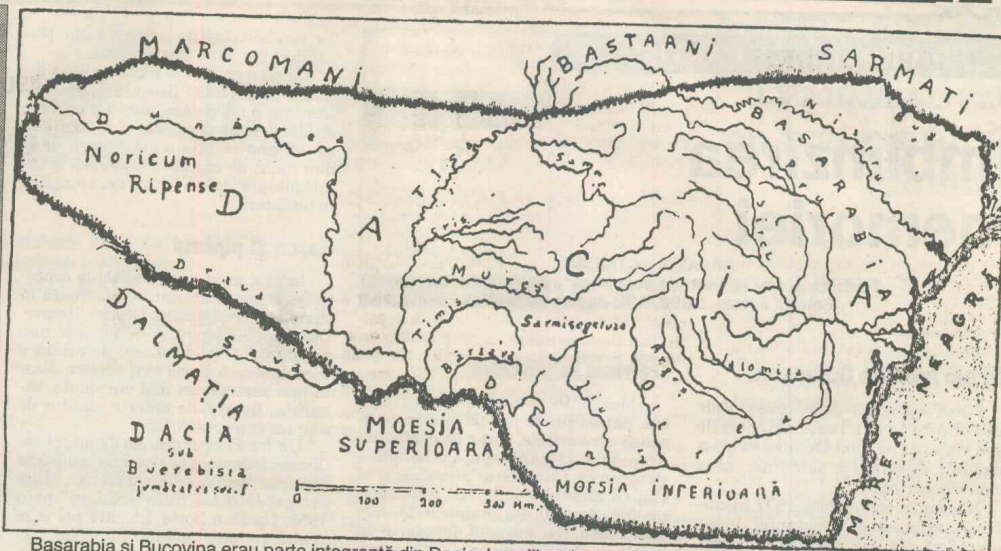
Dar pentru a ajunge în Turcia europeană, Rusia trebuia să treacă prin România. Între cele două state s-a semnat o convenție prin care România se declara de acord să permită trecerea armatelor ruse pe teritoriul său, contribuind de asemenea la înțreținerea acestei armate – totul cu condiția să-i fie garantată integritatea teritoriului, trupele rusești declarîndu-se de acord să părăsească Ro-

După cucerirea Daciei de către Traian, Dacia Romană îngloba în frontierele sale Basarabia și Bucovina

Grigore Nandriș – tânăr profesor universitar în Cernăuți (1929)

Basarabia și Bucovina erau parte integrantă din Dacia. La mijlocul secolului I, frontiera estică a Daciei era pe Bug

mânia la terminarea războiului. România se oferise, de asemenea, să participe la război ca aliată a Rusiei, dat fiind faptul că era sub dominația nominală a Turciei și dorea să fie total independentă. În ciuda faptului că această alianță presupunea avantaje indiscutabile pentru Rusia, la început oferta a fost refuzată, ceea ce demonstrează că avea intenții ascunse, care se puteau realiza cu dificultate în fața unei Românie aliate; dar la câteva luni după începerea războiului, rușii, învingând în Balcani și amenințați cu înfrângerea, au recurs din nou la România și au acceptat alianța. Intrarea în război a trupelor române a făcut să se incline balanța victoriei de partea rușilor și războiul s-a terminat în 1878 cu înfrângerea turcilor. În timpul negocierilor de pace, Rusia a demonstrat o totală lipsă de scrupule față de aliații săi, România.

În ciuda garanțiilor date în ceea ce privea integritatea teritoriului, și-a anexat, prin Tratatul de la Berlin, sudul Basarabiei, care fusese restituit, în 1856, Principatului Moldova.

În același timp, deși războiul se terminase și pacea era semnată, Rusia refuza să-și retragă trupele din România. A fost necesară amenințarea de război din partea Marii Britanii pentru a se retrage. Rusia se instala deci, din nou, la gurile Dunării, însușindu-și proprietatea aliatului său, care o salvase de la înfrângere.

1917: crearea „Sfatului Țării”

Marea Revoluție rusă din 1917 pune problema autodeterminării politice a tuturor națiunilor supuse Rusiei – și deci și a românilor din Basarabia. Astfel, pe măsură ce spiritul revoluționar se extindea și devenea mai cunoscut, popoarele s-au orientat spre ideea aplicării dreptului la autodeterminare. Guvernul Kerenski, neputând face față tendințelor centrifuge ale popoarelor, a proclamat, în manifestul din 25 septembrie 1917, „în ceea ce privește problema națională, recunoașterea drepturilor tuturor popoarelor la autodeterminare pe baze ce vor fi elaborate de adunarea constituțională”.

Poporul român din Basarabia, care (...) se opusese cu dirzenie vreme de 100 de ani (1812–1917) rusificării impuse de administrație (școală, biserică, colonizare etc.), intră în curentul liberalizării, alături de celelalte popoare (finlandezi, lituanieni, estonieni, letoni, ucraineni, georgieni, armeni, cazaci etc.).

La sfârșitul lunii martie 1917 se constituie Partidul Național Moldovenesc, care proclamă în programul său „lupta pentru obținerea unei ample autonomii administrative, judecătorești, religioase, școlare și economice a Basarabiei. Toate legile privind problemele interne ale Basarabiei trebuie să fie redactate de Dieta Provinciei (Sfatul Țării)”.

Cu acest program, mișcarea națională capătă un caracter general în întreaga Basarabie.

În toamna lui 1917 a fost ales „Sfatul Țării”, compus din 105 deputați români și 45 reprezentanți ai minorităților. Era astfel compus, încât toate minoritățile, corporațiile, toate clasele sociale erau reprezentate acolo. În sesiunea de deschidere a „Sfatului Țării” iau cuvântul aproape toți re-

prezentanții minorităților și recunosc românilor dreptul la autodeterminare.

În 2 decembrie 1917, „Sfatul Țării” proclamă Basarabia Republică Democratică Moldovenească.

În timp ce Basarabia se îndreaptă din punct de vedere politic spre emancipare, dezordinile interne se agravează, mai ales datorită trupelor rusești, dezorganizate, transformate în adevărate bande, care se retrăgeau din Basarabia semănând în drumul lor dezordinea și teroarea.

În Chișinău (capitala Basarabiei), au arestat oficiali străini aliați ce se aflau acolo și au distrus sediul comisiei interaliată însărcinată cu cumpărarea grâului pentru front, arestînd pe membrii acesteia și luîndu-le milioane de ruble.

În sate, aceste distrugeri erau și mai grave. Cum unitățile teritoriale organizate în grabă de „Sfatul Țării” nu au putut aduce la ordine aceste bande, a fost nevoie să se ceară guvernului român să intervină cu trupe pentru restabilirea ordinii.

În 13 ianuarie 1918, armata română a fost primită cu entuziasm de toată populația, inclusiv de cea minoritară, pentru că prezența sa era salvatoare pentru toți. Acțiunea trupelor române s-a limitat la expulzarea bandelor de jefuitori și la menținerea ordinii. Ordinele date de Cartierul General român interzisese orice amestec al trupelor în treburile interne ale Basarabiei.

La 2 ianuarie 1918, o dată cu proclamarea Ucrainei ca stat independent, orice contact teritorial între Basarabia și restul Imperiului rus a dispărut. În mod logic, Republica Basarabia trebuia de asemenea să se proclame independentă, lucru care s-a petrecut în 24 ianuarie 1918, cînd independența a fost proclamată de „Sfatul Țării” cu unanimitate de voturi, inclusiv ale minorităților. De aici pînă la alipirea de patrie nu mai era decît un pas și nimeni nu mai putea să se opună. (...) Revenirea la România era dorită nu numai de români, ci și de minoritari. Din toate colțurile Basarabiei s-au trimis moțiuni, aprobate în adunări, care cereau guvernului Republicii să accelereze actul unirii.

În 27 martie (9 aprilie) 1918, „Sfatul Țării” a votat într-o sesiune solemnă moțiunea, cerînd unirea cu Regatul României.

Prin acest act, liber hotărît, fără nici o presiune exterioară, poporul Basarabiei își exprimase dorința de a trăi și a se dezvolta alături de restul românilor în cadrul frontierelor României.

Basarabia participă la alegerile pentru Adunarea Constituantă a României Mari din 1919, care a ratificat, la 20 decembrie, unirea acestei provincii cu România. La aceste alegeri au participat 79% din alegătorii înscrși pe liste.

Prin Tratatul de la Paris din 28 octombrie 1920, ratificat în 19 mai 1922, aliații occidentali și Japonia recunosc această unire. Dacă puterile occidentale au recunoscut drepturile României asupra Basarabiei și au considerat această unire logică și dreaptă, din partea Rusiei atitudinea a fost complet diferită.

(Continuare în numărul viitor)

În calitate de fost președinte al Societății pentru cultura și literatura română în Bucovina, Grigore Nandriș a fost invitat de diaspora română la New York pentru a sărbători centenarul societății (1962)

Grigore Nandriș între călugării de la Muntele Athos (august 1959). În stînga, ieromonahul Pavel Tănase de la biserica românească

CRONICĂ DE CARTE

DAN C. MIHĂILESCU

Îmblinzirea
memorieiARȘAVIR ACTERIAN,
„Portrete și trei amintiri de pușcăriaș”,
Editura Ararat, 1996, 192 pagini

Arșavir Acterian

Un om iubit de Dumnezeu

Parcă așa se zice de cel care-și vede îndeplinită la bătrânețe așteptările de-o viață: că l-a iubit Dumnezeu și i-a îngăduit, după atâtea suferințe, „să-și vadă visul cu ochii”.

Născut în septembrie 1907 în cartierul armenesc al Constanței, într-o atmosferă savuros descrisă în memorialistica sa de mai târziu, Arșavir Acterian formează împreună cu sora și fratele său, Jeni (1916–1958) și Haig (1904–1943), un eșantion perfect al generației '27, unde senzualitatea și patosul cultural, impulsul sangvin și radicalismul atitudinii politice, vitalismul autorisipitor și „împlinirea prin eșec” sint caracteristici cvasigenerale. Am scris altădată despre imaginea Acterianilor în „cîmpul heraldic” al generației lui Mircea Eliade (o imagine seducătoare, de formidabil apetit constructiv și experimental în plan artistic, de trăire incandescentă a ideilor și emoțiilor, de originală împletire a activismului cu vocația metafizică), așa că nu revin decât asupra împlinirii lor... bibliografice de după 1989.

Incredibil de modest pentru o breaslă vanitoasă și viețuind încă din tinerețe în umbra propriului trecut, Arșavir Acterian lasă impresia că a trăit întotdeauna prin și pentru ceilalți. Singura lui operă (dincolo de susținută muncă ziaristică din anii '30, secretar de redacție la *Vremea* etc.) este memoria. În cazul său, a fi e una cu a evoca, într-o continuă căutare de substanță și de autodefinire prin rigoasă. *Portrete și trei amintiri de pușcăriaș* reia parte din amintirile și medaliale din volumele anterioare – *Jurnalul unui pseudo-filosof*, 1992 (Cartea Românească), *Privilegiul și năpăstul*, 1992, și *Jurnal în căutarea lui Dumnezeu*, 1994 (ambele la Institutul European Iași), *Cum am devenit creștin* (Harisma, 1994), adăugându-le – cred că la cererea strictă a prietenilor – câteva încercări de a umple cel puțin una dintre cele două mari paranteze din existența sa, lăsată până acum în umbră, respectiv anii de închisoare (1949–1953, 1959–1964), perioada angajării propriu-zise în mișcarea legionară rămânând captivă pe mai departe tăcerii amare.

După vreo douăzeci de ani de așteptare și varii tatonări, Arșavir Acterian a trăit să vadă publicat *Jurnalul unei ființe greu de mulțumit* (Humanitas, 1991) de Jeni Acterian, apoi o selecție din corespondența lui Haig cu Marietta Sadova (*Dragostea și viața în lumea teatrului*, Arta Grafică, 1994), precum și cele mai importante pagini din opera teatrală a lui Haig Acterian, *Cealaltă parte a vieții noastre*, Institutul European Iași, monografiile *Shakespeare* (1995) și *Molière* (1996), ultimele două la aceeași editură Ararat, unde consilier este Ștefan Agopian.

Unic supraviețuitor, încărcat de povara atîtor eșecuri și de răspunderea față de destinul operei celor pierduți prematur, faptul că poți pune în raft acum, la aproape nouăzeci de ani de viață, și după decenii întregi de resemnare, toate cărțile familiei... nu este oare dovada ne-zădărniceii?

Trăirism la purtător

Dacă în tinerețe își va fi avut, după caz, partea lui de jovială sau morocnoasă agresivitate, cert e că pagina lui Arșavir Acterian degajă o bonomie structurală. Ca și darul prieteniei și al slujirii binelui. Sigur, aici, colo câte-o maliție, câte-o aluzie ghiduoasă, cum vom vedea, dar întregul dovedește un îndelung exercițiu de îmblinzire a memoriei. Cele mai sălbaticie fiare ale amintirii sint domesticite aici, fie cu fierul roșu al tăcerii, fie cu blindele cuvinte ale confesiunii prin învălțare.

Este interesant de comparat în acest sens „frinturile dintr-un jurnal” (p. 91 ș.u.) din 1931–1932 cu evocările de senectute. Chiar și cînd putea deveni circotaș-batjocoritor, Arșavir se păstrează în moderată notație meditative: „30 nov. 1932. Cu Brucăr, Titel Comarnescu, Mircea Vulcănescu, Dinu (Noica, n.n.), Eugen (Ionescu, n.n.), Costică (Fintineru) mergem la Mircea Eliade, unde e «cheful în toi». Sorana Toța face procesul lui Titel. Schimb brutal de crude sincerități. Intervine viu Cioran, impresionant de direct, de conform cu sine în replici, atitudini, de o sinceritate à la longue, cam tipătoare, sărînd și el peste gard, deși tocmai asta este ce-i reproșează Soranei Toța. Fiecare cade în păcatele pe care le condamnă la celălalt. E o amețitoare atmosferă de bravadă, de nudă sinceritate. (...) 3 dec. 1932. Cu Cioran și Costică (Fintineru) la Herdan și apoi vorbind despre moarte și depresii și de ale vieții ajungem la Păpu. Se sărbătorește desigur ceva. Ce? Nu știm. Băieți simpatici, fete drăguțe, agreabile. Eugen e în mediul său natural: argint viu. Îi imită pe Iorga, pe Vianu, pe Stan. Hărămălaie, aiureală. Nimeni în fond nu știe ce vrea. Glume. Vin. Pian. Radio. Strigăte. Tipete. Tinerețe chefie din te miri ce, silii și sumbru chefie la cite unul. Rodica Burileanu un ghem de feticșană, inteligentă și respus de simpatice. Fintineru trist fără motiv, ursuz fără să vrea, trouble-fête cum l-a etichetat Eugen”.

Material de lux pentru un eventual roman al generației '27! Mai convingător și chiar mai palpitant decît literatura gen *Însoțirea din rai*. Iată-l pe Eliade „prins” la 8 august 1932: „... o profundă oroare de orice sentimentalism ieftin. Asta îmi place. Asta îl face totuși puțin rece. Are o jenă pentru tot ce e confesie în conversație, deși e împătimit al caietului intim. Trebuie să se fi săturat de tot ce e psihologia generației, pe care o cunoaște pînă la refuz. Tot ce e frămîntare excesivă, visare (aiurare), pesimism adolescentin trebuie să-l scribească sub forma asta de «Schwärmerei», cum se prezintă și cum îi place să boteze, după profesorul său drag, lenea agitată și incertitudinea de trăire a tineretului de azi”.

Dacă inventarul onomastic are o valoare preponderent documentară, în special în cazul destinelor ratate și uitate în colecțiile gazetăriei interbelice (v. evocarea *Corabiei cu ratați* de la p. 23 ș.u., sau *Din juneșea bucurăteană a lui Eugen Ionescu*), filtrarea „generaționismului” direct (de) la sursă, prin amănunțirea atitudinilor unor Eliade, Ionescu, Cioran, Emil Botta, Fintineru etc. – coroborată cu *Jurnalul* lui Jeni Acterian și corespondența lui Haig –,

fac din acterianism o arhivă emoțional-documentară de mare preț.

Iar ceea ce încintă aici este lipsa totală a pedanteriei firosoase, grandilocvente și narcisiace, absența oricărei stridente snob-doctorale și sentențioase. Pagina se află-n stăpînirea unui duh ludic, de copilărie săgalnică și înțelegătoare, caldă în ironie, complice în picanterie.

Sarea și piperul

În linii mari, personalitățile evocate de Arșavir Acterian se păstrează în tiparele binecunoscute istoriei literare. Doar unele dispuneri de accente mai neașteptate, mici corecții de orbită a verdictelor, ca și, cel mai adesea, detaliile mai pestrice ori mai succulente, savurate, firește, de marele amator de cofeturi care este Arșavir.

Un Ion Barbu (dincolo de priapism) flirtînd îndeosebi cu doamne „cu trecut heraldic”, sau dorindu-și cu foc „ediția integrală a lui Saint-Simon” prin 1955. Un Dan Botta din care noi știm astăzi numai aburorul mitologic, medieval sau daco-getic, dar care, „*corsican bătăios și dueligiu*”, avea o trecere nebună la femei; în odaia eruditului, femeile se succedau la ore fixe, „*programate cu precizie, fără să se întâlnească una cu alta, fiecare crezîndu-se unica aleasă a inimii lui*”. După cum fratele său, Emil Botta, trăitor în aceeași casă Orghidan, adora „*teatrul, poezia și femeile*”: „*Pe cît era de iscusit în rolul de cuceritor de inimi, tot pe atît de expeditiv știa să se descotorosească de ele*”. Ne dăm seama că *Jurnalul* lui Petru Comarnescu, aflat în posesia lui Traian Filip, ar avea vreo șase mii de file, în vreme ce ediția apărută la Institutul European ne-a oferit vreo două sute! Aflăm că Mircea Eliade avea mania pijamalelor „*are șase și ar vrea 16*” (august 1932), bizară formă de... camuflare a sacralului, nu-i așa? „*Extrema susceptibilitate*”, agitația permanentă și chiar neliniștea disperată a lui Anton Holban, care leșină în seara premierei piesei sale la Național. Insațiabilitatea lui Eugen Ionescu, prin 1929–1934, de a despica firul erotic în patru, interpretînd în mii de feluri fiecare cuvîntel al iubitei – „*omul acesta lucid, caustic, corosiv cu alții, era unceor leșinat de dulceag în sentimentele lui amoroase, pînă la a fi melodramatic, el care detesta melodrama ca pe un gen vulgar*”.

Sau detaliul hohotitor cu minunatul Părvan (evocat, de altfel, aici în culori foarte calde), care elogiază descoperirea unui pieptene trac, revelat în final a fi fost un banal „*instrument de lucru al fabricii Bragadiru*”. La antipod, mici „*întîmplări*” de care cită lume mai știe, precum aceasta: „*După intrarea regimului comunist în România, vreo 24 de armeni anticomuniști au fost pîrîți de conaționali lor fanatici la Ambasada sovietică, arestați, condamnați și expediți vreo zece ani în Siberia la muncă grea*” (printre ei, savantul Siruni, care-i furnizează lui Arșavir o definiție extraordinară a lui Grigore din Narek, de pus în balanță cu „*trestia gînditoare*” pascaliană: „*Om, cenușă gînditoare*”).

Și două energii gastrofile: un Tușea pantagruelic („*Chiar cînd mîncă, atenția lui nu era acaparată de bucate, era concentrată la ce gîndește și urmează să spună. El infuleca mecanic, aș spune că mîncă ca să-și umple burduhanul, fără altă plăcere*”) și un Mircea Vulcănescu („*fără îndoială capul cel mai bine mobilat al generației sale*”) mîncînd meticolos la cofetărie „*două înghetate, patru-cinci prăjituri și nu știu cite porții de alună*”. Interesant este, la capitolul Mircea Vulcănescu, un obicei absolut negermanic: „*Cînd ținea prelegeri la Fundația sau la Dalles, deși i se atrăgea atenția că n-ar trebui să depășească ora, vorbea pe dimensiunea lui. N-avea omul simțul timpului limitat*”. În sfîrșit, de notat apariția lui Alexandru Davila, paralizat în urma atentatului (v.p. 160).

Ceață și precizie

Atent la nuanțe, foarte atent să nu atenteze în vreun fel la rezonul memoriei celor evocați, cuminte și precaut, Arșavir mai „scapă” citeodată cite-un „porumbel” picant de genul: „*viziunea sa de coșmar deșuchet stranie și răscolitoare*” (la Emil Botta), cite-un vîrf de lance precum reliefaarea aliajului de ambiție, orgoliu, vanitate și... smerenie, la Mircea Eliade, sau a naturii demonizate (la V. Părvan), unde excesul de tragism și scepticismul retează inevitabil „*luminosul răspunsurilor*”. Precis este și verdictul pus operei lui Mihail Sebastian: „*Totul se realizează pe o linie de relativ echilibru, de sobru sentimentalism, de un anume spirit de finețe și ironie*”. Nimic „*nu e excepțional*”, totul „*e frumos, totul e dragut, e ingenios, e inteligent, cuvînt ce mi se pare caracterizant pentru spiritul creator al lui Mihail Sebastian. Ceea ce nu e puțin lucru*” (a se remarca prelungitul balans al ironiei tandre între impulsul laudativ și cenzura bunului-simt).

Același dozaj rafinat se întîlnește în ceea ce se cheamă „arta portretului”, unde s-ar putea cita mult din *Mircea Eliade în tinerețe* (p. 48), *Viața și opera lui Aram Frenkian* (p. 77), *Ionatan X. Uranus* (Mihail Avramescu, p. 83) sau *Călugărul Sandu Tudor mort la Aiud* (p. 141).

Dar pe cît de mult atrage precizia cu care sînt lucrate detaliile, pe atît de mult deconcertează discreția (modestia?) care continuă să învăluie perioadele 1940, 1950–1965 din viața autorului. Comic e faptul că, aici, sint cuprinse două texte cam cu același subiect (închisorile), scrise însă ca răspuns la două apeluri diferite: într-unul (*Despre unele pătimiri ale pușcăriașilor politici*), Arșavir se deghizează în personajul Alexandru Nazarie, pentru ca în următorul (*Cîteva amintiri de la Jilava, Aiud și Capul Mîdia*) aceleași date să apară sub pana persoanei întîi. Oricum, însă, paginile acestea (impreună cu *Procesul Noica și Pillat*, cu toată pompa unui proces moscovit, de unde se desprind – între atîtea cunoscute – figurile, mai puțin cunoscute, ale unor acuzatori precum Radu Popescu și Cyriel Economu) sint cea mai elocventă dovadă pentru nobletea sufletească a lui Arșavir. Cît despre ultimele rînduri ale cărții, ce să mai zicem: „*Înclin să cred că nouă nu ne rămîne altceva mai bun de făcut decît să ne rugăm pentru fratele Constantin Noica și să preamîrim pe dreptredinciosul Dinu Pillat*”.

La urma urmei, mai știi?, are și ceața rostul ei. Cum scria Jeni în *Jurnal*, la 13 februarie 1941 (Haig fusese arestat de două săptămîni, după Rebe-liune): „*Sînt evenimente și frămîntări care nu mă interesează. Dacă n-ar fi Haig la mijloc m-ar dura în coate. Sint zîvrcoleli împotriva cărora sint imunitizat de inensa mea tristețe și blestemata asta de luciditate*”.

HUMANITAS
Cartea care dăruie

Ultimele apariții
ARISTIA NEGRANU
Franceza de astăzi.
Dictionar francez-român
H.-R. PATAPIEVICI
Politice
cu ilustrații de DANPERJOVSCHI
ALAN WATTS
Dao – Calea ca o curgere de apă

În curînd
NINA BERBEROVA
Acompaniatarea. Boala neagră.
Trestia revoltată.
TZVETAN TODOROV
Confruntarea cu extrema.
Victime și torționari în secolul XX
HEINRICH HEINE
Contribuții la istoria religiei și a filozofiei în Germania

TEATRUL NAȚIONAL
I.L. CARĂGIALE

IRINA COROIU

Tamerlan
Cel Marede Christopher Marlowe
regia Victor Ioan Frunză

Victor Ioan Frunză își gândește propriul program regizoral închipuind uriașe fresce ori miniaturale tablouri, preocupat deopotrivă de remodelarea limbajului teatral și de configurarea unor emblematice imagini ale sfârșitului de secol, dar și de mileniu.

În suita montărilor sale cu *Dragonul ori Turandot*, *Don Juan*, *Marat-Sade* și *Tom Paine* sau *Ghetou*, *Cruciada copilor*, *Satyricon*, Frunză a croit (împreună cu Victor Nicolae, Adrian Solomon și Maria Morar) o modernă versiune scenică din magma însingurată a celor zece acte ale piesei lui Marlowe. Profitându-se de discursivitatea de tip „misterial”, s-a încercat articularea secvențială a unei cit mai actuale *morality play* în doi timpi, de fapt în două registre: mărirea și decăderea într-o putere, tragism și ridicol în ascensiunea și disiparea unui prototip al megalomaniei sclerante. Păstorul scit, devenit mare conducător de oști al Turkistanului, ambiționând să cucerească omenirea întreagă: Timur Lenk (1336-1405).

La concretizarea acestei grandioase viziuni și-au adus contribuția Aurelian Octav Popa și Adriana Grand. Dacă muzica asonantă accentuează involuntar imperfecțiunile ansamblului, în schimb plastica somptuoasă traduce fidel intențiile viziunii, într-o deplină simbioză. Regia apare scenografiată, iar scenografia coregrafiată: un savant sistem de glisare a planurilor pe verticală, pe orizontală și în profunzime, o dinamică ale cărei disfuncționalități pot fi puse pe seama... iregularităților specifice unei optici baroce. Precum cea adoptată în cazul acestei opere renascentiste, apreciată de exegeza britanică drept „un carnaval” ce hiperbolizează datele documentare printr-o perspectivă machiavellică.

Laitmotiv al teatrului în genere și al dramaturgiei în special, oglinda este reperul despre care vorbește Oracolul cu înfățișarea unui androgin străjer tanatic. Leopoldina

Bălănuță conferă solemnitate aparte aparițiilor sale din prolog, când atrage atenția publicului: „Voi veți judeca!”, și din epilog, când declară ritos: „Tot ce făptuiește omul nu scapă nevăzut de Dumnezeu!”.

Speculațiile semiotice decurg în scenă prin reflectările spiritului demonic din veac, o dată cu prezența cvasipermanentă în decor a Lunii, într-unul sau două exemplare. Se amintește astfel că mitul astral implică un incest ce poate fi convertit într-o la fel de relativă frățietate.

De fapt, o atroce rivalitate care susține conflictualitatea reprezentației, estompind antagonismul creștinătate-păgânitate în favoarea celui dintre Baiazid și Tamerlan, sultanul ingenucheat și tiranul veleitar. Memorabilă este imaginea de sorginte burlesc-chapliniană a rotirii simultane a unui glob geografic și a cuștii sferice în care zac captivii, Baiazid și soția sa Zabina. Excelenți, vulcanica Florina Cerel și mai ales silfidul Gheorghe Visu, întruchipare don-quițotescă a efemerității gloriei.

În ordinea cunoașterii mediate este conceput și personajul iubitei soții a protagonistului, purtând un nume straniu, Zenocrate, aluzie disimulată la homosexualismul autorului însuși, care nu-și refuză empatia în relația cu personajele sale. Maia Morgenstern o interpretează ca pe o ființă fragilă, la început îngrozită; de spaimă, ajunge să admire teroarea și să-l iubească pe despot; se va trezi totuși la realitate ca să cerșească milă și îndurare, nu pentru ea, ci pentru victime și făptaș. Eroinei i se rezervă o expiere pe un alb catafalc, o lungă agonie care declanșează definitiv și nebunia eroului. Nebunie anticipată de perorațiile extravagante, de sadismul aplicat dușmanilor, dar și propriilor odrasle. Căci în spectacol cei trei fii sint mereu activi: mai întâi puști schițând inocenți jocul încrucișării săbiilor; luându-și apoi un frumos adio de la copilărie. Așmuțiți unul împotriva altuia, într-o competitivitate alimentată cinic de trufașul părinte, Amyras/Vlad Ivanov și Celebinus/Răzvan Popa se conformează educației lipsei de scrupul. Calyphas/Balázs Attila refuză și, după ce-și înfruntă deschis tatăl, se sinucide, dînd dovada întregului său curaj, pe care însă nu înțelege să-l folosească arbitrar și aberant. Tânărul actor are o candoare bine speculată care-l salvează de patetism. Patetismul găunos fiind merit să-i stigmatizeze pe frații săi, pregătiți anume să ducă mai departe sămînța răului, a urii. Cum îi și înfățișează tabloul final, profilați pe astrul translucid, simbol al perenității entităților malefice.

Dacă Marlowe l-a zămislit pe Tamerlan în perioada premergătoare creării eroului faustic cofratern, interpretarea lui Ovidiu Iuliu Moldovan, nuanțînd paroxistic atrocitatea vecină cu absurdul și grotescul, cu demența, îi relevă similitudinile cu personajul camusian Cligula. Probabil nu-i întâmplătoare „întîlnirea” acestor piese în aceeași stagiune! Se cere radiografiată fascinația exercitată de astfel de falși titani care-și arogă dreptul de a-i pedepsi pe oamenii păcătoși, erijîndu-se în „Biciul lui Dumnezeu”. Ceea ce poate părea o vreme a avea grandoearea nobilă a luptei cu imposibilul - clasicul *hybris* - se degradează, se erodează, ajunge rizibil. Nerușinata sfidare a Dumnezeirii îi asigură lui Tamerlan degenerarea grotescă, iar moartea lamentabilă îi stă sub semnul derizoriului.

O existență zbuciumată, adusă la rampă într-o insolită cromatică umorală, inspirată de codul aversimenterilor administrate cetăților asediate (predare - steag alb, pustiire - steag roșu, nimicire - steag negru), pe ecranele-fundal decupîndu-se atît silueta protagonistului, cît și a altor figuranți ai istoriei. Impozanți ori obscuri, imortalizați în fragmente de basoreliefuli sau de capitel, printre vestiții armăsari arabi închegați în proiectul asaltului. Acel megaproiect nerealizat, pentru care Tamerlan deportase la Samarkand toți artiștii plastici, visînd să îi oblige la o operă de proslăvire. Dar energia negativă avea să i se perpetueze nu pe cale estetică, ci pe filieră etică.

De Sf. Gheorghe
la Sf. Gheorghe

96

26-28 aprilie

Un oraș mulțumit de sine. Fără mașini. Cu multă lume pe stradă. Mulțumită și ea. Zile libere. Scenă în mijloc de oraș. Trupa pe butoaie, jazz, rock, umor, folclor etc. De dimineața pînă seara. Încotînuu. Chioșcuri cochetate vînzînd te miri ce, de la mașini automate de spălat la turtă dulce cu oglinzi. De dimineața pînă seara. Iar seara-noaptea este a tinerilor, care se împart între scena cu rock și restaurantele cu muzică irlandeză ori cu ceardăș. În parc, și mai multă lume. Un păpușar aici, un atelier de modelaj în lut dîncolo. Prichindei desenînd trotuarele, cum să-ți faci un zmeu, cel mai mare turn din lăzi de Coca-Cola, muzică veche cu instrumente vechi, nelipsitele mașinuțe, plus o hardguie gonflată de țopăit în neștre etc. De toate pentru toți. Toți fiind deja acolo. Simțîndu-se liberi în zilele libere. De Sf. Gheorghe la Sf. Gheorghe.

Integrați în veselia generală, artiștii vizuali producători de performance au adus un nu-știu-ce mai profund. Cersînd bani pentru un inexistent Muzeu de Artă Contemporană Românească. Pulverizînd aiurea printre oameni miros de liliac sintetic și insecticide, cîcă a venit timpul să se facă curățenie. Devenind umbre tăcute ale gesturilor simple, ajunse, prin amplificare artistică, decise (căci ce te faci dacă cineva stă lîngă tine și stă exact ca tine și merge ca tine?). Dîndu-se în mașinuțele copilăriei lor, ei și numai ei, cu toată lumea împrejur, obligată să-i vadă, să-i aplaude. Să-i înțeleagă.

(De 6 ani, Întîlnirile internaționale de artă alternativă de la Lacul Sf. Ana au educat un public. Nesperat de numeros. Și de tînăr. Aici e acum posibilă corijarea învățătoarei, care te laudă: „Ce frumoasă performance ai făcut!”: „Nu vezi că-i o instalație?”)

Un oraș care (se) înțelege. De Zilele lui.

DAN PERJOVSCHI

POLIROM

colecția
PLURAL

ULTIMELE APARIȚII

Marcel Mauss, Henri Hubert
Teoria generală a magieiIon Solacolu, Stelian Bălănescu
Inconsistența miturilor.
Cazul Mișcării Legionare

4800 lei

5800 lei

Paul Valéry
Criza spiritului și alte eseuri

Arnold Van Gennep

Riturile de trecere

6800 lei

5500 lei

Virgil Nemoianu
Micro-ArmoniaCarlo Ginzburg
Istorie nocturnă

în pregătire

comenzi la CP266, 6600, Iași
Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111Cărțile pot fi procurate
și de la Librăriile Humanitas din întreaga țară

ADRIAN NICULESCU

Stînga la putere o victorie postumă a compromisului istoric

Dacă ar fi fost în viață, fostul prim-ministru democrat-creștin Aldo Moro ar fi fercit. Strategia lui, îndelung testată cu fostul prim-secretar al PCI, Enrico Berlinguer, de înțelegere dintre comuniști și catolici, pe baza faptului că, împreună, reprezentau aproape 75% din electoratul italian de la mijlocul anilor '70, a dat, în sfîrșit, roade. E drept, în altă epocă și în alte condiții: dispariția pericolului comunist extern (factorul „K”) și redimensionarea drastică a DC.

Așadar, alături de oamenii PDS, care, evident, vor constitui elementul de noutate, vom regăsi în noul guvern cea mai mare parte din dinozaurii vechii DC, plus bună parte din veritabilul jurassic park (cum îl numea și *Le Monde*, 19 aprilie) al „primei republici”.

Un articol de fond din *Corriere della Sera* de duminică 28 aprilie, semnat de cunoscutul editorialist Galli della Loggia, rezumă bine situația politică actuală italiană, paradoxală sub unele aspecte: „248.824 sînt voturile care, la Camera, la cota proporțională, au făcut diferența dintre centru-stînga și Polul libertății. Faptul singular este însă că diferența, contrar a ceea ce s-ar putea crede, nu este în avantajul centrului-stînga, care, cu 324 de locuri de sale, are o majoritate clară în Cameră, ci este în favoarea adversarilor săi, cei care, cu 246 locuri, au pierdut...”

Într-adevăr, Polul libertății a înfruntat, la Cameră, 16.481.785 voturi, dar a pierdut, iar Măslinul numai 16.232.961, dar a câștigat! Explicația rezidă în complicatul mecanism electoral privitor mai ales la traducerea în termeni de locuri a voturilor. „După alegerile din 1994, mulți italieni de centru-stînga – și mai ales observatorii de marcă – au afirmat luni în șir, la fiecare ocazie, că, dat fiind că adversarii lor au obținut numai o majoritate relativă, guvernul de centru-dreapta n-ar fi fost realmente reprezentativ pentru țară, deci nici autorizat în mod real să guverneze. Ce-ar spune aceiași, acum, cînd iminentul guvern Prodi nu se va putea bucura nici măcar de o majoritate relativă sigură? (...) Nu vor spune, evident, nimic. (...)” Au îngrijorat, totuși, cele 4.900.000 voturi nule.

„Oameni care nu au mai guvernat niciodată, care au așteptat aceasta de-o viață, vin acum la cirna țării”, a spus, plin de emoție, la mitingul improvisat la Roma, în seara de după aflarea rezultatelor, Dl. Massimo D'Alema, secretarul național al Partidului Democrat al Stîngii, principala forță a coaliției învingătoare. Așadar, pentru prima dată după 50 de ani stînga italiană revine la putere. După cum mulți se așteptau, Măslinul, care, din pornire, făcînd suma părților componente, putea conta pe o bună majoritate, a învins. O victorie, în ciuda paradoxului amintit mai sus, clară, netă, hotărîtă. Însă tocmai caracterul categoric și amploarea acestei victorii nu au fost prevăzute de evaluări și sondaje: la Senat 44,1% pentru Măslin plus Reintemeierea Comunistă (partidul marxist continuator al fostului PCI, desprins din PDS), contra circa 39% pentru Polul Libertății al lui Berlusconi (plus lista radicalilor reformatori Pannella-Sgarbi); la Cameră, în schimb, cum am văzut, un rezultat mai ciudat, 43,5% pentru Măslin și aliați, 44% pentru Pol și aliați, deși, ca număr de locuri, din 630, Măslinul va controla 324, contra 246 pentru Pol. Se impune deci, ca o primă constatare, faptul că Senatul, tradițional o citadelă mai conservatoare, unde votează numai cetățenii de peste 25 de ani, este, ca și în 1994, paradoxal, mai la stînga decît Camera, pentru care votează toți cei care au atins 18 ani.

Cum am văzut, de astă dată stînga a putut conta pe un extrem de vast, aproape unic, sistem de alianțe și cu greu ar fi putut să nu câștige... Integrînd, la dreapta sa, Partidul Popular și, la stînga, făcînd un acord de asociere cu Reintemeierea Comunistă (Rifondazione comunista), partidul comunistilor puri și duri (și alți aliați incomozi, ca fostul și mult discutatul premier democrat-creștin De Mita), Măslinul și-a asigurat din pornire un front foarte amplu, de la marea finanță (în frunte cu puterina Mediobanca) la stînga extremă, de la actualul prim-ministru Dini, om al cercurilor bancare italiene și americane, fost berlusconian, fostă oia neagră a sindicatelor, pînă la Rifondazione comunista, trecînd prin sprijinul celor mai mari

capitaliști ai Italiei, de la Agnelli, patronul Fiat-ului, la De Benedetti, patronul concernului Olivetti – la rîndul proprietarii celor mai mari organe de informație scrisă, prestigioasele cotidiene *Corriere della Sera* și *La Stampa* (ale lui Agnelli) și *Repubblica* (a lui De Benedetti), săptămînalul cel mai răspîndit, *Espresso*, canalul de TV Montecarlo, proprietatea senatorului „popular” Vittorio Cecchi Gori etc., ceea ce, deși nu se spune, creează o eficiență contrapondere televiziunilor (plus un ziar cu tiraj modest, *Il Giornale* și un săptămînal – *Panorama*) ale lui Berlusconi...

Dar tocmai heterogeneitatea acestor ample alianțe constituie și slăbiciunea sa și pune serioase semne de întrebare, ba chiar o ipotecă neliniștitoare asupra viitorului guvern. Într-adevăr, Măslinul n-a reușit și în speranța sa de a avea singur, fără Rifondazione, majoritatea necesară pentru alcătuirea proximoșului executiv (ca socialiștii în Franța, în 1981).

Alegerile de ieri au dat mari surprize. Nu atît victoria, mai mult sau mai puțin scontată a stîngii, cît puternica afirmare a comunistilor ortodocși din Rifondazione și succesul, proporțional la fel de net ca și al Măslinului, dar, spre deosebire de al acestuia, absolut nesperat, al Ligii separatiste a Nordului.

În mod evident, Rifondazione comunista, cu ale sale 8,6 procente, aliatul extern al Măslinului, devine arbitru situației, putînd astfel condiționa puternic viitorul guvern Prodi, ce s-ar dori de centru-stînga, dar, probabil, nu va fi decît unul de stînga-centru, cu centrul slab.

Multe surprize și pe flancul drept: înscutul Alianței Naționale, a lui Fini, performanța individuală a partidului lui Berlusconi, Forza Italia, apariția și afirmarea relativă a unei noi extreme drepte, Flacăra Tricoloră, sub conducerea lui Pino Rauti.

Alianța Națională, deși, față de legislativele din 1994 și de localele de anul trecut, urcă de la 13,5% la 15,7%, are un rezultat mult sub așteptări.

Partidul lui Berlusconi a avut în schimb o bună ținută. Forza Italia, bătut a fi în pierdere de viteză, în realitate a rămas ferm pe poziții: cu 20,6%, el suferă numai o lejeră flexiune de sub 5% față de ultimele legislative, din 1994, devenind, la foarte mică distanță de PDS, al doilea partid al Italiei.

În sfîrșit, la dreapta drepte, neașteptată a fost relativa afirmare a neofasciștilor declarați ai Flăcării Tricolore. Aceștia, conduși de Pino Rauti, fostul lider ireductibil al vechii Mișcări Sociale Italiene, care, după „cotitura democratică” a lui Fini, de la Congresul de la Fiuggi, din 1994, n-a acceptat deschiderea și transformarea în partid

conservator a mișcării sale, sub noul nume de Alianța Națională, a obținut un 2,3% la Senat (ceea ce îi dă un loc în adunarea moderatoare) și circa 1% în Cameră, dar mai ales, potrivit foarte seriosului *Observator electoral* al Universității din Roma, a barat, se pare, calea a 23 senatori și 34 deputați ai partidului lui Fini, jenindu-l puternic pe acesta din urmă.

Apatia de pînă mai ieri s-a transformat în bruscă euforie, cel puțin pentru acești învingători „ce vin de departe”, după o jumătate de secol de opoziție și cu o mare sete, dacă nu de revanșă, cel puțin de putere. Singurul inconvenient: prea multe steaguiri cubaneze, prea mult Che Guevara, ba chiar și cite un inoportun Lenin...

În sfîrșit, de menționat că lira se întărește pe piețele valutare, ca și valorile italiene în bursă (+5% marți 23 aprilie), iar aprecierile partenerilor europeni au fost deja încurajatoare, ceea ce vorbește despre o regăsită încredere în Italia și demonstrează că această țară a intrat, totuși, într-o nouă eră, dacă nu a stabilității depline, cel puțin într-una a clarității politice și, oricum, a maturității democratice, cu o majoritate sigură care guvernează și o opoziție responsabilă care își face datoria constructiv. Nu au fost alegeri inutile, cum spuneau unii. Grație lor, avem acum o radiografie exactă a țării. Nu se putea intra în negocierile instituționale cu o Ligă supradimensionată, ca în precedenta legislatură, cu parlamentarii aleși pe listele comune ale Polului, pe care apoi l-a trădat.

Ceea ce în urmă cu 50 de ani ar fi putut însemna o periculoasă schimbare de regim, iar acum 20 de ani (cînd era aproape), ca cel mai mare PC din Europa, ar fi suscitată serioase preocupări, a devenit, de duminică 22 aprilie, o simplă rotație a puterii. Italia vrea, în fine, să devină o țară normală. Zidul Berlinului a căzut și aici.

Milano, 29 aprilie 1996

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în

noile noastre conturi

deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12:
 - pentru dolari în contul 4024009230,
 pentru mărci în contul 4024009231,
 pentru franci francezi în contul 4024009235,
 pentru lire sterline în contul 4024009232,
 pentru franci elvețieni în contul 4024009233,
 pentru lire italiene în contul 4024009234 sau
 (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec
 (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea
 Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București,
 România.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa	80 \$	40 \$	20 \$
- Occidentală:	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF

- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia 40 \$ 20 \$ 10 \$
 - Israel 60 \$ 30 \$ 15 \$
 - SUA, Japonia, Australia: 100 \$ 50 \$ 25 \$
 sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presa neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Din numerele viitoare

- Suptele gratuite: Întîlnire cu Alexandru Athanasie, candidatul PAC la Primăria Capitalei; Scriitorii englezi
- Rubrici noi: Agenda partidelor politice; Problemele medicinei românești de azi: interviu cu dr. Nicolae Constantinescu
- Monica Lovinescu despre anul electoral 1946
- Alegeri locale: candidații Bucureștilui
- Interviuri cu ministrul Apărării, Gheorghe Tinca, despre intrarea României în NATO
- Interviuri cu Emil Constantinescu, președintele CDR
- Interviuri cu Ana Blandiana despre Memorialul de la Sighet

- Interviuri cu Șerban Papacostea, directorul Institutului Nicolae Iorga
- Comentarii politice: Radu Călin Cristea, Horațiu Pepine, Andrei Cornea, Dan Preis
- Lansare de carte: H.-R. Patapievi, „Politice”. Prezintă: Gabriel Liiceanu, Alexandru Paleologu, H.-R. Patapievi. Comentariu de Gabriel Andreescu
- Riscurile următorului cutremur (interviuri, anchete)
- Aurelian Crăiușu: „O excepțională inițiativă editorială: Cristian Preda și Sorin Antohi, „Liberalismul francez: secolele XIX și XX.”
- Alexandra Titu în polemică cu Cornel Radu Constantinescu
- Radu Negrescu Șușu: „A fi sau a nu fi român”

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjunct); ANDREI CORNEA (publicist comentator); HORĂȚIU PEPINE (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); DIANA TURCONI, IULIAN ANGHIEL (social); DAN PERJOVSCHI (grafician); ALEXANDRU CIRIP (secretar tehnic de redacție); RADU DOBÂNDĂ, LUCIAN PIUCĂ (corectori); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-șef); DOINA GIUHAȚ (casierie); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter). Responsabil de număr: IULIAN ANGHIEL.

Rubrici permanente: H.-R. PATAPIEVICI (eseu), N.C. MUNTEANU (comentariu politic), ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic), RALUCA STROE-BRUMARIU (Parlament), MARIAN CHIRIAC (săptămîna politică), CEZAR BALTAG, HARI KULLER (istoria religioasă), DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară), MAGDA CĂRNECI, ERWIN KESSLER (cronică plastică).

Correspondenți: IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara), DINU MIHAIL (Chișinău), ION MIRON DAMIAN (Paris), ADRIAN NICULESCU (Milano).

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, MIHAI ȘORA, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredactare computerizată: „22”. Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele nepublicate nu se restituie ISSN-1220-5761